

Benchmark publieke
data universiteiten
2022

Inleiding

Voor u ligt onze jaarlijkse publicatie, de benchmark publieke data universiteiten. Onze analyse is uitgevoerd op publiekelijk beschikbare data zoals de continuïteitsparagrafen 2022 en beschikbare data vanuit het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ('OCW').

Daarnaast hebben wij de individuele jaarverslagen doorgenomen en hierop nadere analyses uitgevoerd. Deze informatie is samengebracht en geanalyseerd ten behoeve van deze rapportage.

In deze rapportage geven we onder andere inzicht in de personele en financiële kengetallen van Nederlandse universiteiten en hun positie in de (inter)nationale ranglijsten.

Ook besteden we weer aandacht aan de geïdentificeerde risico's in de risicoparagrafen en aan studentenaantallen, opbrengststromen en fiscale toelichtingen.

Voor 2022 hebben we specifiek aandacht voor de (vrijwillige) voortgang op ESG-verslaggeving. Met deze rapportage sluiten we aan op de actuele maatschappelijke thema's en ontwikkelingen in de sector wetenschappelijk onderwijs.

Wij wensen u veel leesplezier!

Robert Loesberg

Voorzitter sectorgroep Onderwijs

Robin Cox

Sectorgroep Onderwijs

Rick van Bergenhengouwen

Sectorgroep Onderwijs

Leon Streefkerk

Sectorgroep Onderwijs

Stan van Kemenade

Sectorgroep Onderwijs

1. Nederlandse Universiteit in (inter)nationale rankings

04

2. Ingeschreven studenten, student staff ratio en wetenschappelijke publicaties

07

3. Personele kengetallen gebenchmarked

13

4. Financiële inzicht vanuit de jaarrekeningen 2022

19

5. Verantwoording over risico's vanuit de jaarrekeningen 2022

28

6. ESG-verantwoording

31

7. Fiscale en juridische inzicht vanuit de jaarrekeningen 2022

35

8. Bronvermelding en bijlagen

38

1

Nederlandse Universiteit in (inter)nationale rankings

1.1 Technische Universiteit Delft neemt koppositie in de QS en THES rankings.

ARWU 2021 2022 2023

1	Universiteit Utrecht (50)	Universiteit Utrecht (54)	Universiteit Utrecht (52)
2	Rijksuniversiteit Groningen (64)	Rijksuniversiteit Groningen (66)	Rijksuniversiteit Groningen (76)
3	Universiteit Leiden (83)	Erasmus Universiteit (87)	Erasmus Universiteit (88)

CWTS 2021 2022 2023

1	Universiteit Utrecht (79)	Universiteit Utrecht (80)	Universiteit Utrecht (82)
2	Universiteit van Amsterdam (81)	Universiteit van Amsterdam (90)	Universiteit van Amsterdam (95)
3	Rijksuniversiteit Groningen (105)	Rijksuniversiteit Groningen (111)	Rijksuniversiteit Groningen (112)

Multilink 2021 2022 2023

1	Technische Universiteit Eindhoven	Technische Universiteit Eindhoven	Nog niet bekend
2	Erasmus Universiteit	Vrije Universiteit Amsterdam	Nog niet bekend
3	Rijksuniversiteit Groningen	Rijksuniversiteit Groningen / Technische Universiteit Delft / Universiteit Twente	Nog niet bekend

QS 2022 2023 2024

1	Universiteit van Amsterdam (55)	Universiteit van Amsterdam (58)	Technische Universiteit Delft (47)
2	Technische Universiteit Delft (57)	Technische Universiteit Delft (61)	Universiteit van Amsterdam (53)
3	Universiteit Utrecht (110)	Universiteit Utrecht (112)	Universiteit Utrecht (107)

THES 2022 2023 2024

1	Wageningen University (53)	Wageningen University (59)	Technische Universiteit Delft (48)
2	Universiteit van Amsterdam (60)	Universiteit van Amsterdam (60)	Universiteit van Amsterdam (61)
3	Universiteit Utrecht (69)	Universiteit Utrecht (66)	Wageningen University (64)

Internationale rankings kennen beperkte mutaties voor de top 3 beste Nederlandse universiteiten

De rankings van THES en QS zijn gebaseerd op indicatoren voor onderwijs, onderzoek en kennisvalorisatie. ARWU en CWTS Leiden Ranking zijn gebaseerd op onderzoeksresultaten. Multilink kent een samenloop van onderzoek, onderwijs, internationale en regionale betrokkenheid.

De **top 3** voor **ARWU** en **CWTS** is **onveranderd** in 2023 ten opzichte van 2022. Universiteit Utrecht behoudt bij beide de hoogste plek.

De top 3 Nederlandse universiteiten blijven relatief stabiel in de internationale rankings. Positieve uitschieter is de **Technische Universiteit Delft** die niet alleen in de QS ranking en THES de eerste plek overneemt van respectievelijk de Universiteit van Amsterdam en Wageningen University, maar ook nog eens 14 respectievelijk 22 plaatsen stijgt in genoemde rankings. Universiteit Utrecht zakt daardoor uit de top 3 THES.

Bijlagen

[Bijlage 1](#) bevat de methodologie van de rankings; [Bijlage 2](#) en [bijlage 3](#) bevatten de rankings per instelling per geciteerde internationale ranking

1.2 Wageningen University scoort net als voorgaand jaar het hoogst in studententevredenheid.

Naam	Ranking '22	Ranking '21	 Goud	 Zilver	 Brons
Wageningen University	1	1	14	5	10*
Rijksuniversiteit Groningen	↑ 2	5	4	5	15
Universiteit Utrecht	3	3	4	4	11
Universiteit Maastricht	↓ 4	2	2	3	6
Universiteit Twente	↑ 5	6	2	2	8
Erasmus Universiteit	↑ 6	7	2	1	4
Radboud Universiteit	↑ 7	8	1	3	12
Vrije Universiteit Amsterdam	↓ 8	4	1	3	6
Tilburg University	↑ 9	11	1	3	5*
Universiteit Leiden	↓ 10	9	1	2	12
Universiteit van Amsterdam	↓ 11	10	0	6	5
Technische Universiteit Delft	12	12	0	1	1
Technische Universiteit Eindhoven	13	13	0	0	3*

Op basis van de toegekende medailles in het jaarlijkse onderzoek van Elsevier naar de beste studies, hebben we een totaal ranking opgesteld. Hierbij hanteren we dezelfde methodiek als bij de olympische spelen, waarbij eerst wordt gekeken naar het aantal gouden medailles. Bij een gelijke stand wordt vervolgens eerst gekeken naar het aantal zilveren medailles. Als het aantal zilveren medailles ook gelijk zijn, maken de bronzen medailles het verschil.

Op basis van deze methodiek kunnen de uitkomsten afwijken van andere rankings zoals de Keuzegids die ook de NSE als bronbestand gebruiken.

Wageningen University behaalde met 14 gouden medailles (voorgaand jaar:10) wederom de hoogste score van alle universiteiten

Bij de brede universiteiten behaalden **Rijksuniversiteit Groningen** en **Universiteit Utrecht** 4 gouden medailles en daarmee de hoogste score

Universiteit Twente behaalde als enige technische universiteit gouden medailles en behaald met 2 gouden medailles (voorgaand jaar: 3) de hoogste score van de technische universiteiten

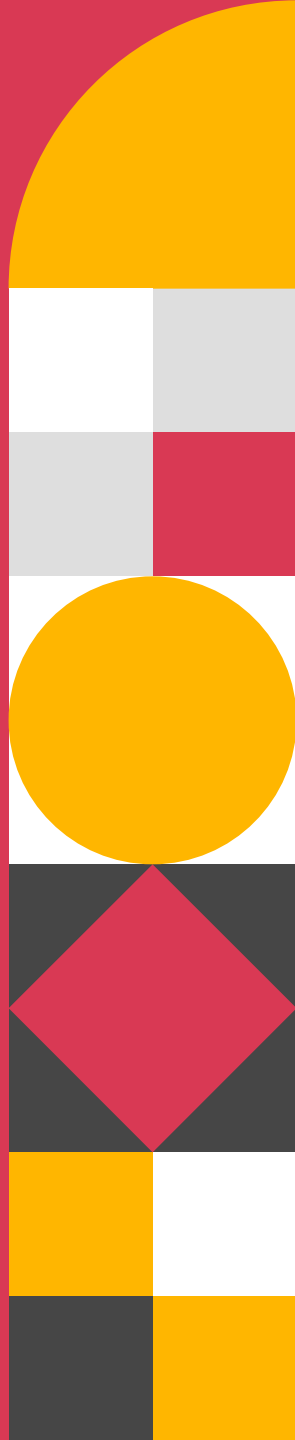
(*) De bachelor Tourism is een joint degree opleiding door Wageningen University & Research en Breda University of Applied Sciences. Deze opleiding heeft een bronzen medaille en is bij beide instellingen verantwoord. De Master Data Science and Entrepreneurship is een joint degree opleiding door Technische Universiteit Eindhoven en Tilburg University. Deze opleiding heeft een bronzen medaille en is bij beide instellingen verantwoord.

bron: 'Beste studies' editie 2023, het jaarlijkse onderzoek van Elsevier Weekblad en onderzoeksinstituut ResearchNed naar de kwaliteit van opleidingen in het hoger onderwijs.

2

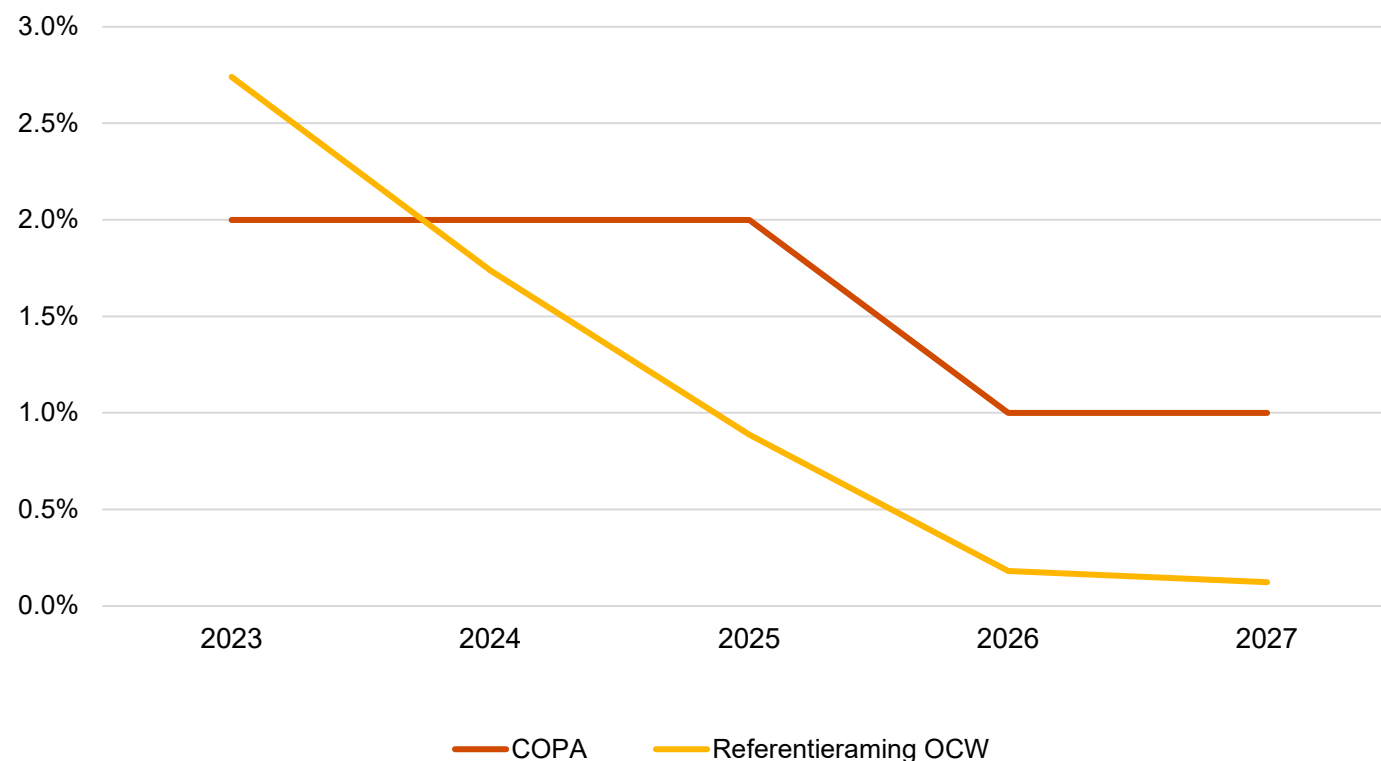
Ingeschreven studenten, student staff ratio en wetenschappelijke publicaties

De tabellen opgenomen vanaf hoofdstuk 2 zijn, tenzij anders aangegeven, voor de vergelijkbaarheid gegroepeerd naar brede, specialistische en technische universiteiten.

2.1 Groei studentenaantallen zwakt af: Universiteiten positiever dan referentieraming OCW.

Verwachte groei studentenaantallen in %

De stijging van het aantal ingeschreven studenten zwakt in de komende jaren af. Deze trend was vorig jaar ook al zichtbaar en zet de komende jaren verder door. OCW verwacht voor komend jaar nog een stijging van 2,7% maar verwacht daarna een afzwakking van 1% en 0,8% in de daarop volgende jaren.

De Nederlandse Universiteiten verwachten dat de groei **tot en met 2025 nog gelijk blijft en verwachten een verdere afzwakking in 2026**. Eventuele maatregelen vanuit het Rijk met betrekking tot de instroom van internationale studenten zijn hierin niet meegenomen. De werkelijke mutatie in studentenaantallen in de komende jaren zou daarom kunnen leiden tot noodzakelijke bijsturing vanuit de besturen van de universiteiten.

Bron: Het aantal ingeschreven studenten van 2022 e.v. is op basis van de gegevens in de continuïteitsparagraaf zoals opgenomen in de financiële xbrl overzichten van DUO. De gegevens van Universiteit Leiden en Universiteit Utrecht zijn hierin niet meegenomen omdat deze ontbraken en/of onvolledig waren. De verwachte groei studenten aantallen OCW zijn onttrokken aan de referentieraming OCW 2023

2.2 Personele bezetting (WP en OWP) stijgt mee met de verwachte stijging in studentenaantallen

Aantal studenten per fte WP*

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Universiteit Utrecht	7.6	7.4	7.5	7.5	*	*
Universiteit van Amsterdam	12.4	11.4	11.5	11.6	11.4	11.4
Vrije Universiteit Amsterdam	11.6	11.3	11.1	11.2	11.1	11.0
Rijksuniversiteit Groningen	8.4	8.2	8.4	8.7	9.0	9.1
Radboud Universiteit	7.1	6.8	6.8	6.8	6.8	6.8
Universiteit Leiden	*	*	*	*	*	*
Universiteit Maastricht	9.7	9.0	9.2	9.5	9.7	9.9
Erasmus Universiteit	10.6	9.8	10.1	10.5	10.7	10.9
Tilburg University	15.8	14.7	16.1	16.0	16.4	17.1
Wageningen University	4.5	4.1	4.1	4.1	4.1	4.1
Technische Universiteit Delft	6.5	6.4	6.4	6.4	6.4	6.4
Technische Universiteit Eindhoven	5.1	4.9	5.0	5.1	5.3	5.3
Universiteit Twente	6.2	6.2	6.4	6.5	6.7	6.8

Aantal studenten per fte OWP*

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Universiteit Utrecht	11.4	11.4	11.6	11.6	*	*
Universiteit van Amsterdam	18.9	17.4	17.6	17.7	17.4	17.5
Vrije Universiteit Amsterdam	17.7	17.2	16.7	16.8	16.8	16.8
Rijksuniversiteit Groningen	14.9	14.7	14.9	15.5	16.3	16.5
Radboud Universiteit	9.2	9.3	9.5	9.6	9.6	9.6
Universiteit Leiden	*	*	*	*	*	*
Universiteit Maastricht	11.7	11.8	12.3	12.9	13.4	13.8
Erasmus Universiteit	11.4	12.2	12.5	13.0	13.3	13.5
Tilburg University	22.0	21.8	23.8	24.3	24.8	25.2
Wageningen University	21.6	20.1	19.9	20.1	20.3	20.1
Technische Universiteit Delft	10.5	9.6	9.7	9.7	9.7	9.7
Technische Universiteit Eindhoven	9.0	8.8	8.7	9.0	9.3	9.4
Universiteit Twente	8.4	8.4	8.7	9.1	9.3	9.5

Het aantal studenten per FTE blijft naar verwachting de komende jaren gelijk. Gezien de geprognosticeerde stijging in studentenaantallen zoals vermeld op de vorige pagina, betekent dit dat ook het personeelsbestand van de universiteiten naar verwachting zal toenemen.

We constateren **grote verschillen** in het aantal studenten per FTE tussen de verschillende universiteiten. Voor het wetenschappelijk personeel (WP) reikt deze range in 2027 van 4,1 naar 17,4. Voor het ondersteunend wetenschappelijk personeel (OWP) is de range nog groter en reikt deze in 2027 van 9,4 naar 25,2.

- Wageningen University heeft met 4,5 in 2022 het laagste aantal studenten per FTE WP.
- Tilburg University heeft het hoogste aantal studenten per FTE. Bij OWP heeft Tilburg University met een ratio van 15,8 in 2022 de hoogste ratio en bij WP behaalt ze met een ratio van 22,0 ook het hoogste ratio.

Bron: Gegevens in de continuïteitsparagraaf zoals opgenomen in de financiële xbrl overzichten van DUO.

(*) Voor Universiteit Utrecht ontbreken de gegevens voor 2026 en 2027 in de xbrl overzichten van DUO. Voor Universiteit Leiden ontbreken alle gegevens in de financiële xbrl overzichten van DUO.

De Open Universiteit heeft geen studentenaantallen opgenomen in de continuïteitsparagraaf en is derhalve niet opgenomen in dit overzicht.

2.3 Aandeel internationale studenten, zowel Europees als niet-Europees blijft toenemen.

Universiteit	Internationale studenten					
	Aantal internationale studenten per 1 oktober 2022	Aandeel internationale studenten per 1 oktober 2022 van totaal aantal ingeschreven studenten	Aantal internationale studenten per 1 oktober 2021	Aandeel internationale studenten per 1 oktober 2021 van totaal aantal ingeschreven studenten	Aantal internationale studenten per 1 oktober 2020	Aandeel internationale studenten per 1 oktober 2020 van totaal aantal ingeschreven studenten
Universiteit Utrecht	5.482	15%	4.787	13%	3.864	11%
Universiteit van Amsterdam	13.788	33%	12.504	30%	10.514	27%
Vrije Universiteit Amsterdam	6.110	19%	5.483	17%	4.337	15%
Rijksuniversiteit Groningen	9.422	27%	9.048	26%	8.226	24%
Radboud Universiteit	2.703	11%	2.718	11%	2.455	10%
Universiteit Leiden	6.491	20%	6.216	18%	5.602	17%
Universiteit Maastricht	12.095	57%	11.834	56%	10.893	55%
Erasmus Universiteit	7.739	25%	7.320	23%	6.273	21%
Tilburg University	4.442	22%	4.174	21%	3.608	19%
Wageningen University	3.099	24%	2.873	22%	2.653	21%
Technische Universiteit Delft	6.733	25%	6.344	24%	5.797	22%
Technische Universiteit Eindhoven	3.089	24%	2.420	19%	1.975	15%
Universiteit Twente	4.046	33%	4.105	33%	3.694	30%
Total	85.239	25%	79.826	23%	69.891	21%

13.788

Ingeschreven internationale studenten: In 2022 heeft de Universiteit van Amsterdam net als voorgaand jaar het hoogste aantal internationale studenten.

25%

Het totale aandeel buitenlandse studenten (van het totale aantal ingeschreven studenten) van alle universiteiten steeg in 2022 van 23% naar 25%.

85.239

Het totale aantal buitenlandse studenten steeg in 2022 met 6,7% naar 85.239 studenten. Hiervan zijn 66.740 studenten Europees, 18.455 niet Europees (het restant van 44 is onbekend).

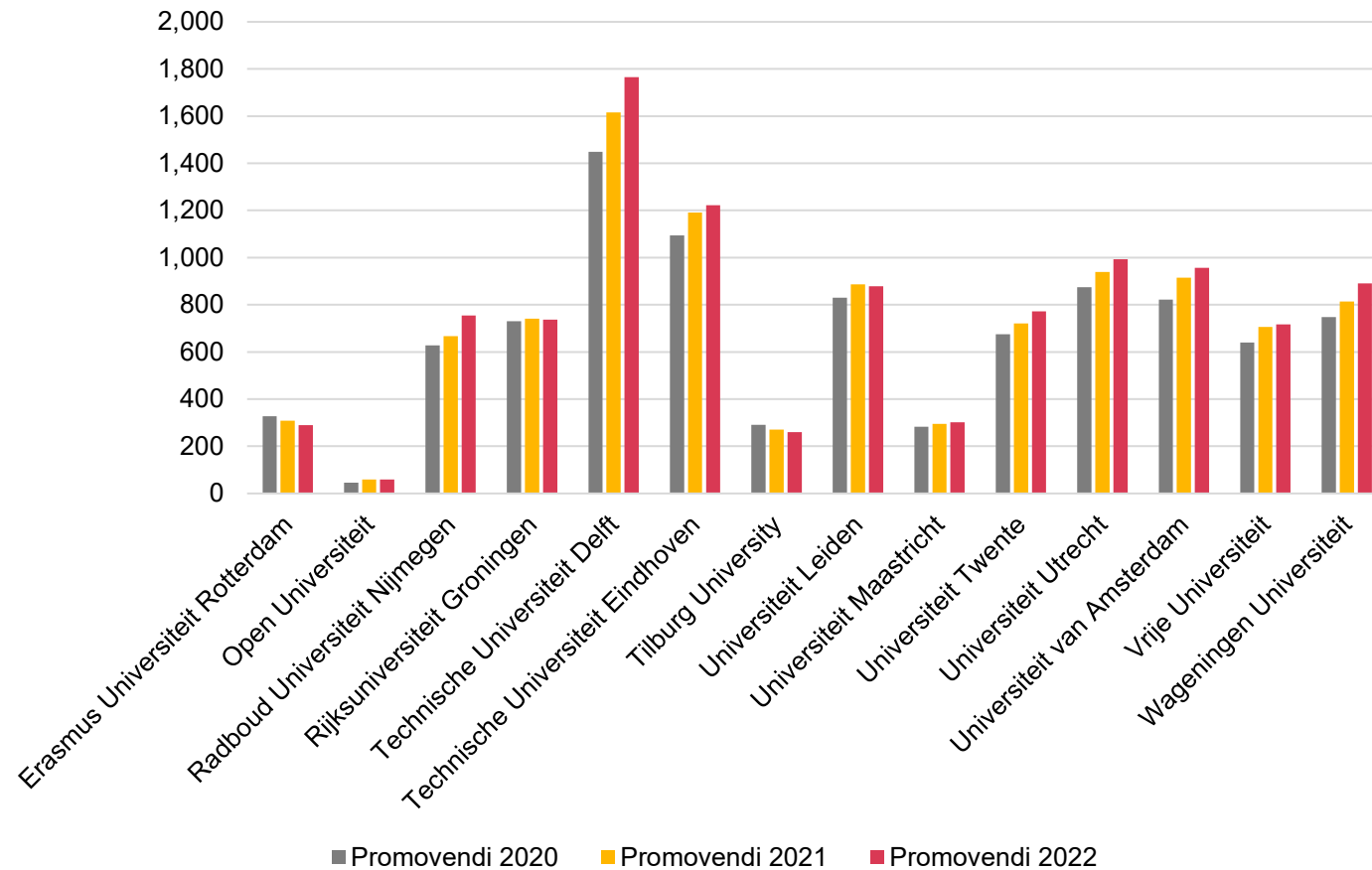
Over de gehele linie zien we dat het aantal en **aandeel internationale studenten blijft toenemen** bij de Nederlandse universiteiten. Uitzondering zijn **Radboud Universiteit**, die min of meer stabiel is gebleven en **Universiteit Twente** waar het aantal iets is afgenomen en het aandeel wel stabiel blijft.

* De Open Universiteit is niet opgenomen in de dataset van UNL met betrekking tot het aantal internationale studenten en is daarom niet opgenomen in dit overzicht.

bron: datasets <https://www.universiteitenvannederland.nl>

2.4 Aantal promovendi met 5% toegenomen

Promovendi 2020-2022

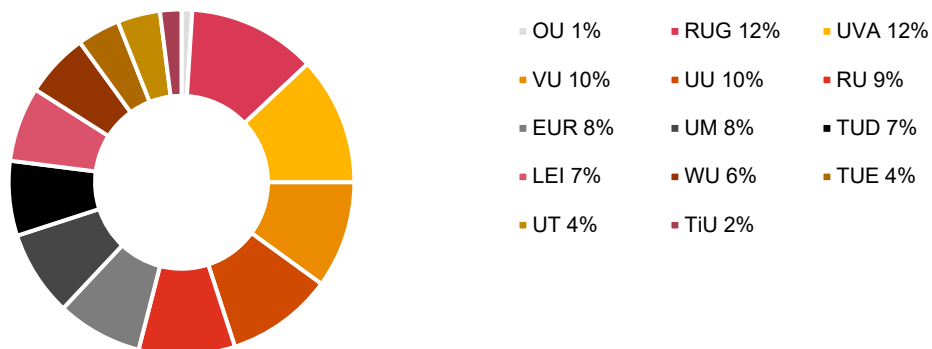

Om de ontwikkeling van de promovendi in kaart te brengen is gebruik gemaakt van het databestand Wetenschappelijk Onderwijs Personeel Informatie (WOPI-databestand). Op basis van deze data kan worden afgeleid dat het aantal promovendi over het algemeen nog steeds een stijgende lijn laat zien. Met een procentuele toename van 5% in 2022 is het aantal promovendi iets minder hard gestegen dan voorgaand jaar (2021: 7%).

De grootste stijging absolute stijging is zichtbaar bij de Technische Universiteit Delft van 1.615 (2021) promovendi naar 1.766. De grootste procentuele stijging is zichtbaar bij de Radboud Universiteit van 667 (2021) promovendi naar 755.

2.5 Rijksuniversiteit Groningen heeft de meeste wetenschappelijke publicaties

Wetenschappelijke publicaties 2022

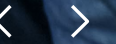
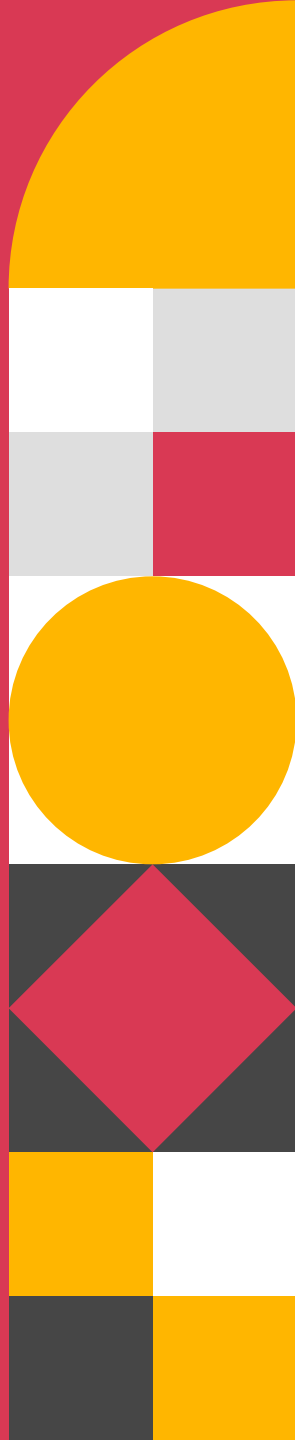
Universiteit	2022	%	Totaal FTE	FTE Wetenschappelijk personeel	Aantal per FTE	Aantal per WP FTE
RUG	10.653	12%	4.700	2.602	2,3	4,1
UVA	10.534	12%	5.456	3.335	1,9	3,2
VU	9.390	11%	4.166	2.459	2,3	3,8
UU	8.694	10%	5.853	3.348	1,5	2,6
RU	7.874	9%	4.131	2.280	1,9	3,5
EUR	6.967	8%	2.593	1.358	2,7	5,1
UM	6.840	8%	2.650	1.300	2,6	5,3
TUD	6.602	7%	6.593	4.093	1	1,6
LEI	6.347	7%	4.943	2.781	1,3	2,3
WU	5.365	6%	3.415	2.243	1,6	2,4
TUE	3.560	4%	3.686	2.396	1	1,5
UT	3.441	4%	3.526	2.055	1	1,7
TiU	2.066	2%	2.040	1.160	1	1,8
OU	686	1%	693	368	1	1,9
Totaal/gemiddeld	89.019	100%			1,6	2,9

Op basis van de data zoals gepubliceerd door het Rathenau Instituut kan worden afgeleid dat er in 2022 89.019 wetenschappelijke publicaties zijn. De aantallen kunnen afwijken van de aantallen publicaties door universiteiten in andere databases, door verschillen in definities. Op basis van de data hebben de Rijksuniversiteit Groningen (10.653), Universiteit van Amsterdam (10.534) en de Vrije Universiteit (9.390) de meeste publicaties. De gemiddelde publicaties per fte zijn 1,6, de Erasmus Universiteit Rotterdam heeft hierbij de hoogste afwijking met gemiddeld 2,7 publicaties per fte.

Naast de vergelijking met de totale FTE is een vergelijking gemaakt met het wetenschappelijk personeel. Hieruit blijkt dat de Universiteit van Maastricht en de Erasmus Universiteit Rotterdam de hoogste output hebben per wetenschappelijk FTE boven de 5 publicaties per WP FTE. Technische Universiteit Eindhoven heeft het laagste aantal publicaties per WP FTE.

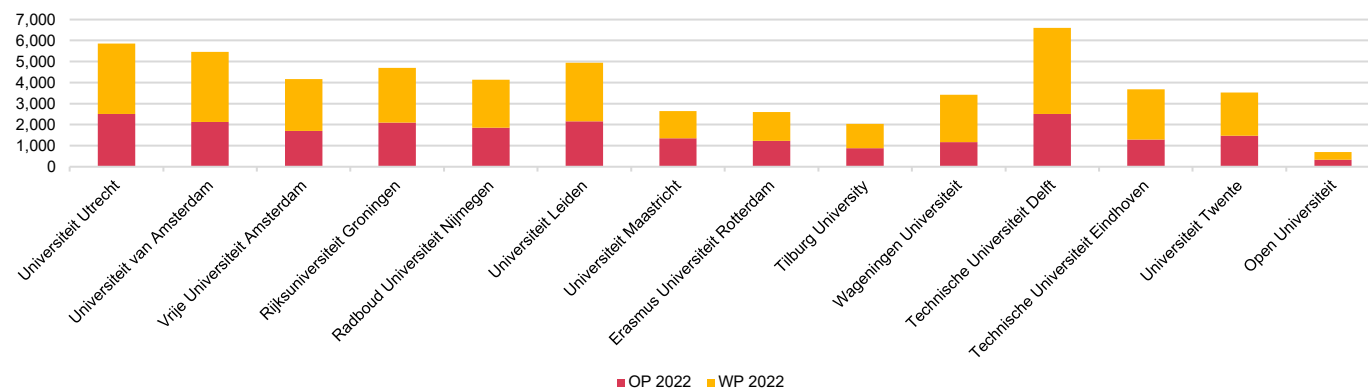
3

Personele kengetallen
gebenchmarkted

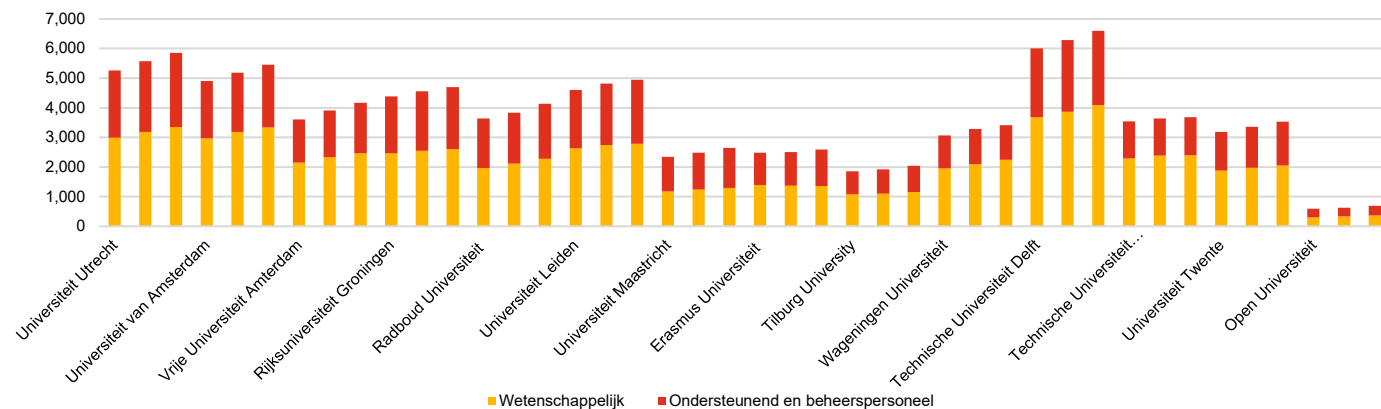

3.1 Stijging aantal fte: verhouding wetenschappelijk en ondersteunend personeel stabiel

Verhouding wetenschappelijk en ondersteunend personeel 2022

Ontwikkeling Wetenschappelijk en Ondersteunend & beheerspersoneel 2020-2022

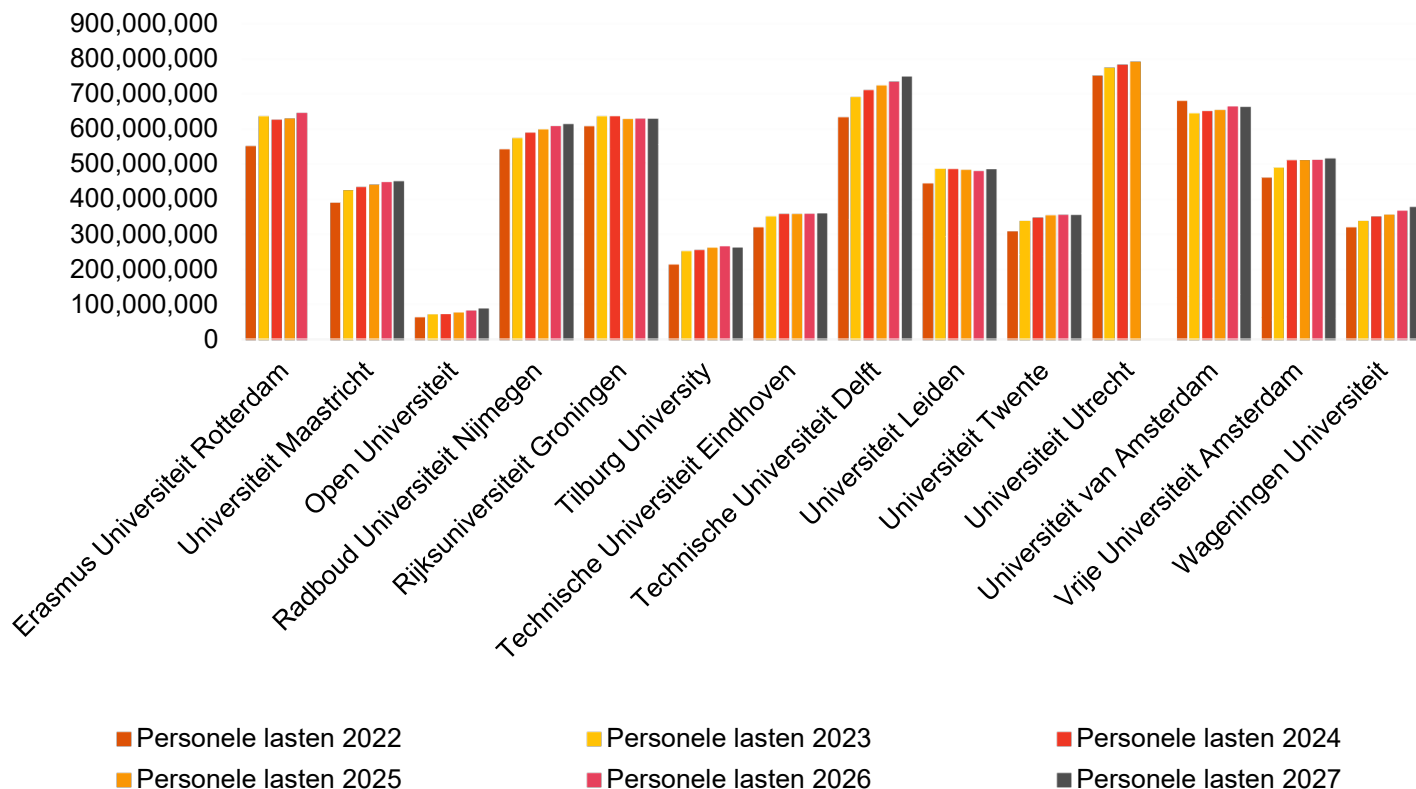
Om de ontwikkeling van het wetenschappelijk en ondersteunend personeel inzichtelijk te maken hebben wij gebruik gemaakt van de bron Wetenschappelijk Onderwijs Personeelsinformatie (WOPI). Hierbij zijn de analyses uitgevoerd exclusief de sector Gezondheid.

Ten opzichte van 2021 zien we over de gehele linie een stijging van het aantal FTE. Deze stijging is zowel te onderkennen bij het wetenschappelijk als het ondersteunende personeel. Gemiddeld genomen zien wij een stijging van 5% van het wetenschappelijk personeel ten opzichte van 2021. Uitzondering hierop is de open universiteit die groeide met 10% en de Radboud Universiteit Nijmegen die gemiddeld groeide met 8%.

Qua opbouw van het personeelsbestand (wetenschappelijk vs ondersteunend personeel) zien we dat de samenstelling in lijn is met de voorgaande jaren. Evenals in 2021 en 2020 bestaat het personeelsbestand uit gemiddeld 58% wetenschappelijk personeel. Hierbij zien wij onderling ook geen significante verschuivingen.

3.2 Sterke stijging in de personele lasten voor 2023 verwacht (6%), na 2023 gemiddeld 1%.

Ontwikkeling personele lasten 2022-2027

* Data ontleend aan continuïteitsparagraaf zoals ingevoerd in de DUO dataset, betreft enkelvoudige staat van baten en lasten

** Data ontleend aan continuïteitsparagraaf zoals ingevoerd in de DUO dataset, betreft enkelvoudige staat van baten en lasten

In de grafiek zoals hiernaast opgenomen zijn de personele lasten zoals opgenomen in de continuïteitsparagraaf inzichtelijk gemaakt voor de periode 2022-2027. De personele lasten 2022 betreffen de gerealiseerde personele lasten 2022 uit de continuïteitsparagraaf ontleend aan de DUO dataset.

Uit de grafiek kan worden afgeleid dat alle instellingen verwachten dat er de komende jaren sprake is van een stijging van de personele lasten. Deze stijging is tevens in lijn met de observatie zoals opgenomen in paragraaf 2.2 waarbij er reeds werd opgemerkt dat er een stijging van het personeelsbestand wordt verwacht. Wij zien dat er wordt verwacht dat de grootste procentuele stijging van personele lasten in 2023 zal plaatsvinden (gemiddelde stijging 6%). Voor de periode na 2023 wordt er gemiddeld gerekend met een procentuele stijging van 1%. Wij zien uiteenlopende verschillen in de prognose waarbij Tilburg University verwacht dat de personele lasten met 18% stijgen in 2023 ten opzichte van de realisatie in 2022. Erasmus Universiteit Rotterdam vertoont een stijging van 15% in de personele lasten voor 2023 ten opzichte van 2022.

Nu de werkelijke ontwikkeling 2023 nagenoeg bekend is, is het van belang voor de universiteiten om de verwachte verdere ontwikkeling de komende jaren te herijken.

Voor alle universiteiten zijn de ontwikkelingen tussen de periode 2022 en 2027 weergegeven, met uitzondering van de Universiteit van Utrecht die de continuïteitsparagraaf tot en met 2025 heeft ingericht en de Erasmus Universiteit Rotterdam die tot en met het jaar 2026 verantwoord.

3.3 Het gemiddeld aandeel inhuur personeel in de totale personele kosten blijft in lijn met 2021

PNIL kosten versus totale personele kosten (bron: open data OCW)

Instelling	2019	2020	2021	2022
Technische Universiteit Delft	12.5%	11.2%	9.8%	13%
Tilburg University	8.9%	9.4%	9.5%	10.2%
Erasmus Universiteit Rotterdam	8.1%	6.1%	6.0%	7.8%
Open Universiteit	7.4%	5.3%	5.8%	6.0%
Universiteit Leiden	6.4%	5.4%	5.6%	6.0%
Wageningen Universiteit	6.3%	5.9%	5.7%	5.0%
Universiteit van Amsterdam	6.1%	6.1%	6.4%	6.1%
Vrije Universiteit Amsterdam	5.4%	6.1%	5.1%	4.1%
Technische Universiteit Eindhoven	4.6%	4.3%	3.2%	4.1%
Rijksuniversiteit Groningen	3.9%	4.7%	5.2%	1.2%
Universiteit Twente	3.6%	3.1%	2.9%	3.0%
Radboud Universiteit Nijmegen	3.4%	3.3%	3.0%	2.5%
Universiteit Utrecht	2.8%	2.7%	2.6%	2.7%
Universiteit Maastricht	2.5%	2.2%	4.9%	2.7%
Gemiddeld	5.9%	5.4%	5.4%	5.3%

De 14 universiteiten geven over 2022 in totaal €367 miljoen (2021: €317 miljoen) uit aan inhuur derden, gemiddeld per universiteit is dit €26,2 miljoen (2021: €22,6 miljoen).

Gemiddeld zien we per instelling ongeveer een toename van €3,5 miljoen aan inhuur personeel ten opzichte van het jaar daarvoor. Een belangrijke uitschieter hierin betreft de Technische Universiteit Delft, daar zien we een stijging van ongeveer €15,4 miljoen ten opzichte van voorgaand jaar. Ook de Vrije Universiteit van Amsterdam en Rijksuniversiteit Groningen laten met respectievelijk een stijging €10,6 en €7,5 miljoen een hardere stijging zien dat gemiddeld.

Daarnaast zien we dat bij de Wageningen Universiteit en Maastricht Universiteit een daling van €2,8 en €0,9 miljoen zichtbaar is ten opzichte van voorgaand jaar.

3.4a Personele voorzieningen per FTE verschilt onderling nog sterk

Universiteit	Totaal personele voorzieningen 2022	FTE	Omvang voorziening per FTE	Personele kosten t.o.v. de totale baten
Universiteit Utrecht	62.876.000	5.853	10.743	70.5%
Universiteit van Amsterdam	31.800.000	5.456	5.828	68.4%
Vrije Universiteit Amsterdam	16.818.000	4.166	4.037	66.9%
Rijksuniversiteit Groningen	21.084.105	4.700	4.486	72.9%
Radboud Universiteit Nijmegen	18.267.000	4.131	4.422	75.8%
Universiteit Leiden	13.800.000	4.943	2.792	71.0%
Universiteit Maastricht	20.345.000	2.650	7.677	69.9%
Erasmus Universiteit Rotterdam	13.500.000	2.593	5.206	68.1%
Tilburg University	7.436.545	2.040	3.645	73.8%
Wageningen Universiteit	11.068.000	3.415	3.241	70.0%
Technische Universiteit Delft	30.179.000	6.593	4.577	69.3%
Technische Universiteit Eindhoven	38.600.000	3.686	10.472	67.1%
Universiteit Twente	9.900.000	3.526	2.808	71.5%
Open Universiteit	2.840.000	693	4.098	75.7%
Totaal	298.513.650	54.445	74.033	71%
Gemiddelde	21.322.404	3.889	5.288	71%

De omvang van de personele voorzieningen loopt sterk uiteen en we zien ook grote verschillen tussen universiteiten. De gemiddelde omvang van de voorziening per FTE is het grootst bij de Universiteit Utrecht (€10.743), het kleinst bij Universiteit Leiden (€2.792).

De hoogte van de voorziening per FTE bij de Universiteit Utrecht wordt voornamelijk ingegeven door de loonstijgingen uit de cao en het opsparen van verlofdagen.

Ook bij de Technische Universiteit Eindhoven en de Universiteit Maastricht zien we een relatief hoge voorziening per FTE. Op basis van het beoordelen van het jaarverslag zien we dat met name de voorziening bovenwettelijke verlofdagen een grote invloed heeft op de omvang van de voorziening per FTE. Bij de Universiteit van Amsterdam beïnvloedt het opnemen van een reorganisatievoorziening de hoogte van de personele voorzieningen per FTE. De reorganisatievoorzieningen differentiëren per universiteit zoals op de volgende pagina is opgenomen.

De verhouding van de personeelskosten ten opzichte van de baten ligt tussen de universiteiten dichtbij elkaar. Ook binnen de sectoren - brede, technische of specialistische universiteiten - liggen de verhouding dicht bij elkaar.

3.4b Personele voorzieningen per FTE verschilt onderling nog sterk

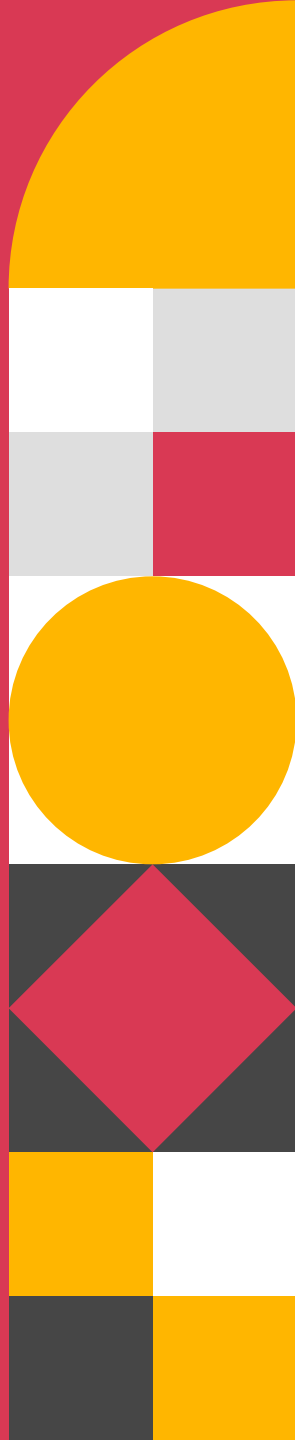
Universiteit	Reorganisatievoorziening	Jubileavorziening	Jubilea per fte
Universiteit Utrecht	187.000	3.271.000	559
Universiteit van Amsterdam	8.000.000	8.400.000	1.540
Vrije Universiteit Amsterdam	123.000	5.030.000	1.207
Rijksuniversiteit Groningen	1.495.000	4.059.000	864
Radboud Universiteit Nijmegen	552.000	3.749.000	908
Universiteit Leiden	100.000	2.000.000	405
Universiteit Maastricht	-	3.127.000	1.180
Erasmus Universiteit Rotterdam	-	4.500.000	1.735
Tilburg University	25.000	2.237.000	1.097
Wageningen Universiteit	291.000	2.806.000	822
Technische Universiteit Delft	6.584.000	9.749.000	1.479
Technische Universiteit Eindhoven	-	4.100.000	1.112
Universiteit Twente	400.000	2.800.000	794
Open Universiteit	509.000	735.000	1.061
Totaal	18.266.000	56.563.000	-
Gemiddeld	1.660.500	4.040.200	1.054

11 van de 14 universiteiten hebben ultimo 2022 een reorganisatievoorziening gevormd waarvan de Universiteit van Amsterdam (2022: €8,0 miljoen) de hoogste voorziening presenteert. De Tilburg Universiteit presenteert de laagste reorganisatievoorziening (€0,02 miljoen). De Erasmus Universiteit, Universiteit Maastricht en Technische Universiteit Eindhoven presenteren geen reorganisatievoorziening. Dit zorgt onder andere ervoor dat de personele voorzieningen per FTE op de voorgaande pagina uiteenlopen.

Een andere opvallende uiteenlopende voorziening is die voor toekomstige jubilea uitkeringen. Deze voorziening wordt beïnvloed door de samenstelling van het personeelsbestand en de verwachting dat medewerkers werkzaam blijven bij de instelling. Uit een nadere analyse van de voorzieningen per fte is zichtbaar dat de Erasmus Universiteit met een voorziening van €1.735 per fte de hoogste voorziening heeft. De Universiteit van Leiden heeft met een omvang van €404 per fte de laagste voorziening. Het gemiddelde aan jubilea voorziening betreft 1.054 euro per fte.

4

Financiële inkijk vanuit de jaarrekeningen 2022

4.1 Universiteiten eindigen overwegend met positieve resultaten, afwijking met de begroting in totaal meer dan € 200 miljoen.

Naam	Totaal van de baten	Resultaat	Begroot resultaat	Afwijking	Afwijking t.o.v. de baten
Erasmus Universiteit Rotterdam	810.000.000	11.700.000	-13.500.000	25.200.000	3,11%
Universiteit Maastricht	558.679.000	8.843.000	-7.771.000	16.614.000	2,97%
Open Universiteit	86.399.000	-4.913.000	-3.583.000	-1.330.000	-1,54%
Radboud Universiteit Nijmegen	714.862.000	-13.817.000	-18.069.000	4.252.000	0,59%
Rijksuniversiteit Groningen	834.083.089	-18.696.132	-17.844.000	-852.132	-0,10%
Tilburg University	291.296.473	6.408.376	-3.307.000	9.715.376	3,34%
Technische Universiteit Eindhoven	477.800.000	21.700.000	-4.400.000	26.100.000	5,46%
Technische Universiteit Delft	913.726.000	48.256.000	-12.000.000	60.256.000	6,59%
Universiteit Leiden	812.600.000	18.100.000	-5.300.000	23.400.000	2,88%
Universiteit Twente	432.200.000	-11.400.000	-7.800.000	-3.600.000	-0,83%
Universiteit Utrecht	1.065.995.000	6.073.000	-21.000.000	27.073.000	2,54%
Universiteit van Amsterdam	993.400.000	19.000.000	0	19.000.000	1,91%
Vrije Universiteit Amsterdam	690.144.000	2.646.000	-5.900.000	8.546.000	1,24%
Wageningen Universiteit	457.991.000	14.120.000	-4.000.000	18.120.000	3,96%
Totaal	9.916.766.562	121.478.634	-124.474.000	245.952.634	2,48%

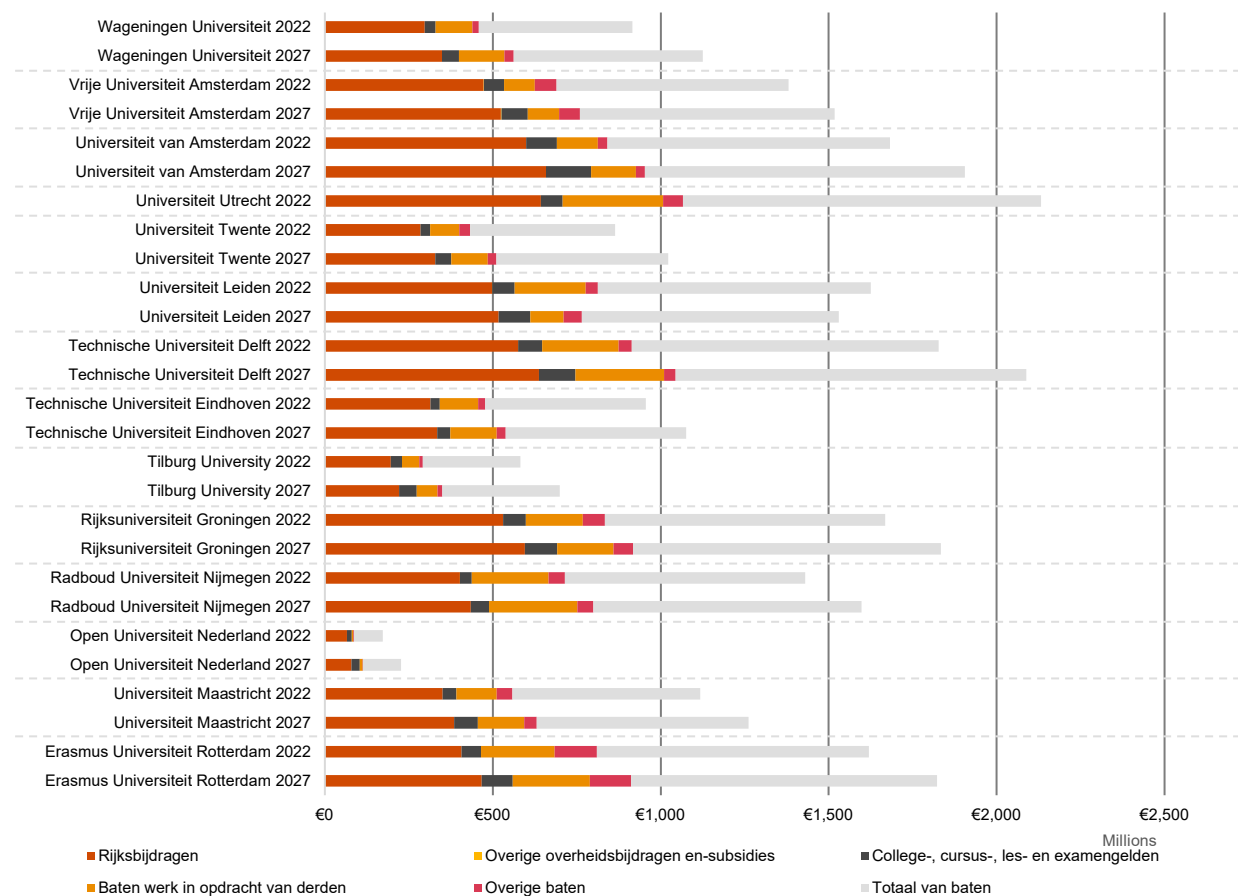
Dit jaar kijken we voor het eerst naar de afwijking tussen het begrote resultaat en het gerealiseerde resultaat. We hebben dit uitgedrukt als percentage van de totale baten. Hieruit blijkt dat voor de universiteiten in totaal de afwijking meer dan € 200 miljoen bedraagt en daarmee ongeveer 2,5% van de totale baten is.

Het is opvallend dat in lijn met voorgaande jaren, de universiteiten overwegend eindigen met een positief resultaat, daar waar alle universiteiten negatief hadden begroot. Uitschieter hierin is de Technische Universiteit Delft met meer dan € 60 miljoen afwijking ten opzichte van de begroting. Rijksuniversiteit Groningen komt nagenoeg uit op het begrote resultaat en ook Radboud Universiteit kent een afwijking van minder dan 1%.

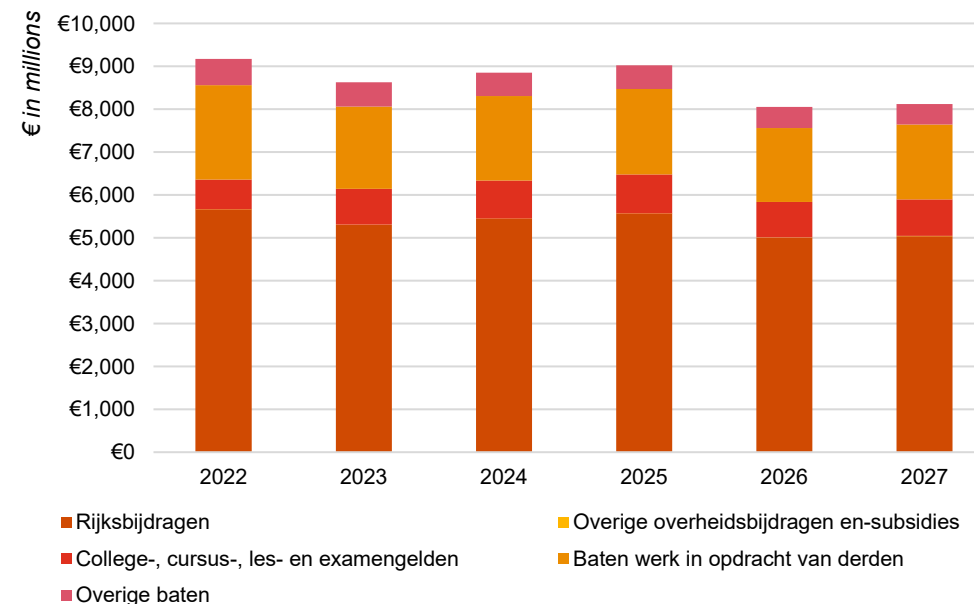
* In de analyse van de universiteiten is de data van de Universiteit Twente en Universiteit Leiden overgenomen uit de jaarrekening aangezien in de dataset het begroot resultaat niet is opgenomen.

4.2 Verhoudingen van de opbrengststromen relatief stabiel. De UvA verwacht als enige universiteit een daling van haar opbrengsten in 2027 ten opzichte van 2022

Ontwikkeling baten 2022 - 2027 € in millions

Samenstelling baten alle universiteiten 2022-2027

Conform voorgaand jaar heeft de Universiteit van Utrecht de grootste omvang in opbrengsten.

De data is ontleend aan de data zoals opgenomen in de openbare data van OCW. Voor Universiteit Leiden en Universiteit Utrecht ontbreken de gegevens in de XBRL-bestanden voor de continuïteitsparagraaf en zijn derhalve niet opgenomen.

4.3 Kernratio's tonen gezonde positie: liquide middelen nemen toe met ruim € 300 miljoen.

Naam	Solvabiliteit II		Liquiditeit (current ratio)		Liquide middelen (€)	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Erasmus Universiteit Rotterdam	0,54	0,58	0,80	0,85	127.800.000	110.500.000
Universiteit Maastricht	0,54	0,60	1,08	1,02	170.934.000	115.099.000
Open Universiteit Nederland	0,48	0,59	1,62	1,98	37.343.000	34.176.000
Radboud Universiteit Nijmegen	0,49	0,59	0,61	0,53	118.170.000	75.592.000
Rijksuniversiteit Groningen	0,64	0,69	0,73	1,08	130.110.000	201.924.000
Tilburg University	0,57	0,62	1,03	0,95	98.091.000	66.512.000
Technische Universiteit Eindhoven	0,46	0,47	1,11	1,11	193.000.000	154.000.000
Technische Universiteit Delft	0,57	0,58	1,05	1,02	361.982.000	290.755.000
Universiteit Leiden	0,38	0,43	1,07	1,02	272.200.000	230.900.000
Universiteit Twente	0,37	0,41	0,80	1,04	106.600.000	128.000.000
Universiteit Utrecht	0,61	0,65	0,99	1,00	310.231.000	268.090.000
Universiteit van Amsterdam	0,39	0,42	0,93	0,97	298.100.000	228.700.000
Vrije Universiteit Amsterdam	0,39	0,43	0,66	0,72	123.005.000	118.333.000
Wageningen Universiteit	0,53	0,56	0,82	0,70	116.698.000	83.329.000
Totaal					2.464.264.000	2.105.910.000

De kernratio's zijn ontleend aan de dataset zoals opgenomen in de openbare data van OCW.

In 2021 is de signaleringswaarde voor de liquiditeit (current ratio) gewijzigd naar < 0,75. Op basis hiervan vallen Radboud Universiteit, Vrij Universiteit Amsterdam en nu ook Rijksuniversiteit Groningen onder de signaleringswaarde. In 2021 viel Wageningen nog onder de signaleringswaarde, maar met een liquiditeit van 0,82 zit Wageningen nu erboven. In 2023 is de signaleringsgrens voor grote besturen weer aangepast naar <0,5. Met de aanpassing zijn er geen universiteiten waarvan de liquiditeit lager is dan de signaleringswaarde.

De totale liquide middelen bij de Nederlandse universiteiten is met meer dan € 300 miljoen toegenomen tot een totaal van € 2,5 miljard. Bijna alle universiteiten dragen bij aan deze toename. Uitschieter is de Universiteit Maastricht. In het jaarverslag van Universiteit Maastricht is toegelicht dat deze sterke toename wordt veroorzaakt door het positieve resultaat, een sterke toename van de vooruitontvangen bedragen, zoals subsidies en collegegelden en een daling van de investeringsactiviteiten. Uitzonderingen op de stijging zijn Rijksuniversiteit Groningen en Universiteit Twente. In het jaarverslag van de Rijksuniversiteit Groningen staat toegelicht dat dit kan worden verklaard door de grote investeringen in vastgoed. Gemene deler in de stijging van de liquide middelen zijn de extra toegekende gelden vanuit OCW, waar nog geen uitgaven tegenover stonden.

Bron: financiële kengetallen (16.-financiële-kengetallen-per-bestuur-2018-2022) en balans (01.-balans-2018-2022) zoals opgenomen in de financiële xbrl-overzichten van DUO.

4.4 Met name voorspelbaarheid liquiditeit kan in kracht winnen

Naam	Gerealiseerd Liquiditeit (current ratio)	Gerealiseerd Rentabiliteit	Gerealiseerd Solvabiliteit II	Begrote Liquiditeit (current ratio)	Begrote Rentabiliteit	Begrote Solvabiliteit II
Universiteit Utrecht	0,99	0,48%	0,61	0,85	-2,11%	0,63
Universiteit van Amsterdam	0,93	1,78%	0,39	0,61	0,20%	0,42
Vrije Universiteit Amsterdam	0,66	0,44%	0,39	0,55	-0,92%	0,40
Rijksuniversiteit Groningen	0,73	-2,53%	0,64	0,55	-2,32%	0,69
Radboud Universiteit	0,61	-1,93%	0,49	0,31	-2,61%	0,59
Universiteit Maastricht	1,08	2,07%	0,54	0,95	-1,48%	0,59
Erasmus Universiteit	0,8	2,09%	0,54	0,61	-1,48%	0,59
Tilburg University	1,03	2,25%	0,57	0,84	-1,14%	0,59
Wageningen University	0,82	3,08%	0,53	0,68	-0,88%	0,55
Technische Universiteit Delft	1,05	5,74%	0,57	0,76	-1,39%	0,58
Technische Universiteit Eindhoven	1,11	3,13%	0,46	0,73	-0,83%	0,44
Open Universiteit Nederland	1,62	-5,32%	0,48	1,83	-4,32%	0,55

Om inzicht te krijgen in de voorspelbaarheid van de kengetallen zijn voor de kengetallen solvabiliteit II, liquiditeit (current ratio) en rentabiliteit de begrote waarden afgezet tegen de gerealiseerde waarden. Hierbij valt het op dat over het algemeen de gerealiseerde solvabiliteit lager is dan de begrote solvabiliteit. Een uitzondering hierop betreft de technische universiteit Eindhoven waarbij we juist een hogere gerealiseerde solvabiliteit zien.

Ten aanzien van de liquiditeit zien we juist dat de gerealiseerde liquiditeit hoger is dan de begrote liquiditeit. Deze afwijkingen zijn significanter dan bij de solvabiliteit. Hierbij zien we dat de gemiddelde gerealiseerde liquiditeit 32% hoger is dan de begrote liquiditeit. Enkel de Open Universiteit laat een tegengesteld beeld zien. Dit zien we ook terug bij de rentabiliteit.

Vraag is of de kengetallen, zoals de liquiditeit, van voldoende toegevoegde waarde zijn. Zo zien wij in andere sectoren bijvoorbeeld vaker de DSCR als kengetal (zie ook de volgende pagina).

Bron: de gerealiseerde kengetallen 2022 komen uit de financiële kengetallen per bestuur vanuit de XBRL bestanden van DUO. De begrote kengetallen komen uit de continuïteitsparagrafen in XBRL van DUO (2021). De gegevens van Universiteit Leiden en Universiteit Twente zijn niet opgenomen in de benchmark omdat er gegevens ontbreken in de DUO xbrl bestanden

4.5 Overige ratio's gebruikelijk in de financiële wereld laten geen afwijkende beelden zien

Naam	DSCR	Loan to value	Interest coverage ratio	EBITDA - vol	Solvabiliteit I
Universiteit Utrecht	910.91	0.01	910.16	71,903,000	0.50
Universiteit van Amsterdam	5.61	0.31	10.78	59,300,000	0.35
Vrije Universiteit Amsterdam	11.00	0.41	9.02	48,067,000	0.37
Rijksuniversiteit Groningen	-	-	-	27,405,065	0.59
Radboud Universiteit	-	0.02	-	21,215,000	0.44
Universiteit Leiden	29.05	0.41	28.10	56,200,000	0.34
Universiteit Maastricht	120.55	0.01	415.87	40,755,000	0.50
Erasmus Universiteit	509.00	0.02	628.00	62,800,000	0.49
Tilburg University	114.83	-	114.49	21,166,243	0.54
Wageningen University	968.83	0.01	975.94	45,869,000	0.51
Technische Universiteit Delft	265.05	0.02	260.00	91,261,000	0.48
Technische Universiteit Eindhoven	8.95	0.29	10.98	49,400,000	0.36
Universiteit Twente	18.71	0.31	25.20	12,600,000	0.34
Open Universiteit Nederland	-	-	-	-3,241,000	0.40

Legenda overige ratio's

Debt Service Coverage Ratio ('DSCR')

Afschrijvingen vermeerderd met het netto resultaat en interestkosten / kortlopend gedeelte van langlopende schulden en de interestkosten

Loan to value

Langlopende leningen inclusief kortlopend gedeelte van de langlopende leningen / materiële vaste activa

Interest coverage ratio

Bedrijfsresultaat minus interestkosten / interestkosten

Solvabiliteit I

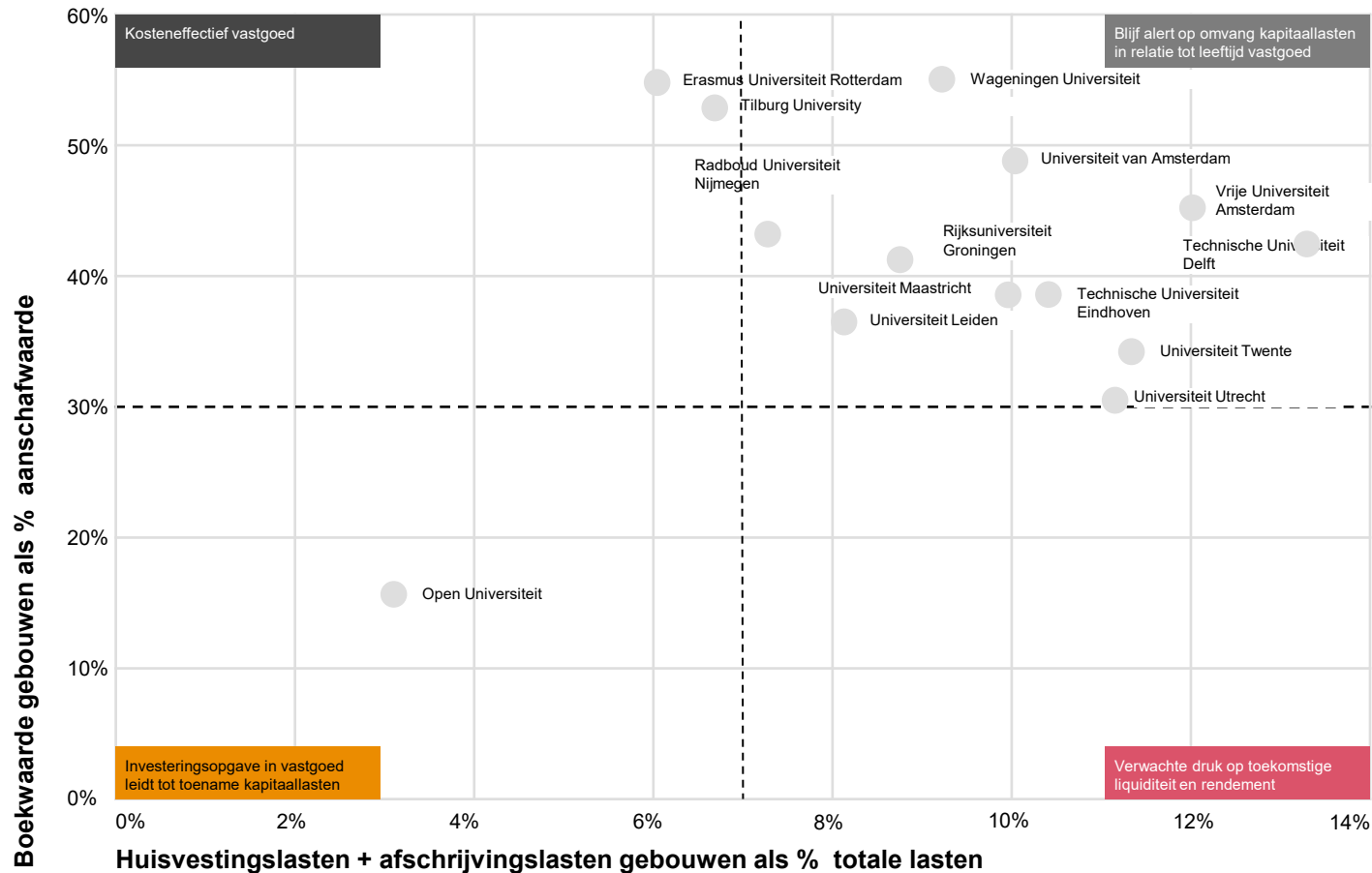
Eigen vermogen / balanstotaal (solvabiliteit II houdt eveneens rekening met de omvang van voorzieningen)

In de tabel zoals hiernaast opgenomen hebben we de overige ratio's welke gebruikelijk zijn in de financiële wereld inzichtelijk gemaakt voor de 14 instellingen. Hierbij is de ratio Solvabiliteit I ontleend aan de dataset zoals opgenomen in de openbare data van OCW. De EBITDA is berekend middels de data zoals opgenomen in de openbare data van OCW. Vervolgens zijn de Debt Service Coverage Ratio, Loan to Value en Interest Coverage Ratio berekend voor de instellingen waarbij sprake is van langlopende schulden.

Wat opvalt voor de instellingen is dat de Loan to value en DSCR in toenemende mate toelichting krijgt. De hoogste Loan to value heeft de Vrije Universiteit Amsterdam en de Universiteit van Leiden. Tilburg University en Rijksuniversiteit Groningen hebben geen externe langlopende schulden, waardoor hier geen ratio is opgenomen. De EBITDA en solvabiliteit I tonen voor de 14 instellingen geen significante afwijkende getallen.

Bron: Gegevens in de staat van baten en lasten (02.-staat-van-baten-en-lasten-2018-2022) en de continuïteitsparagraaf (17.-continuïteitsparagraaf-2021-2027) zoals opgenomen in de financiële XBRL-overzichten van DUO.

4.6 Alertheid kapitaallasten in relatie tot leeftijd vastgoed noodzakelijk

Wij hebben dit jaar voor het eerst gekeken naar de leeftijd van het vastgoed in relatie tot de huidige huisvestingslasten. Hierbij hebben we de leeftijd van het vastgoed bepaald aan de hand van de boekwaarde, uitgedrukt als percentage van de aanschafwaarde, waarbij een hoge boekwaarde duidt op een jonge vastgoedportefeuille en een lage boekwaarde (veel afschrijvingsjaren) duidt op ouder vastgoed.

Voor de huisvestingslasten kijken wij naar de totale huisvestingslasten volgens de DUO-overzichten en de afschrijvingslasten specifiek voor het vastgoed.

De grenspercentages van de kwadranten zijn niet gebaseerd op een specifieke norm, maar arbitrair in het midden geplaatst van de maximaal geconstateerde percentages en het nulpunt.

Daarmee springt de Open Universiteit in het oog met relatief lage afschrijving- en huisvestingslasten ten opzichte van de totale lasten. Dit is veroorzaakt doordat de Open Universiteit relatief oud vastgoed kent en daarmee een investeringsopgave. Dit blijkt ook uit de verwachte toename van de langlopende leningen (zie de volgende pagina).

Bij de universiteiten is beperkt sprake van langlopende schulden. De saldi van het eigen vermogen zijn robuust. Wij zien echter een toename in de langlopende schulden. Gelet op de hoogte van de kapitaallasten in relatie tot het vastgoed is alertheid de komende jaren noodzakelijk om de huisvesting betaalbaar te houden.

Bron: 05.-materiele-vaste-activa-2018-2022.xlsx en 02.-staat-van-baten-en-lasten-2018-2022.xlsx zoals opgenomen in de financiële XBRL-overzichten van DUO.

4.7 Langlopende leningen zullen eind 2027 zijn opgelopen tot € 2 miljard.

Naam	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Universiteit Utrecht	6.995.000	7.000.000	7.000.000	7.000.000		
Universiteit van Amsterdam	183.100.000	176.100.000	169.100.000	161.800.000	224.200.000	276.600.000
Vrije Universiteit Amsterdam	296.400.000	319.700.000	304.100.000	282.700.000	257.300.000	227.800.000
Rijksuniversiteit Groningen	0	132.500.000	265.000.000	256.167.000	247.334.000	238.500.000
Radboud Universiteit	7.448.000	7.114.000	6.780.000	20.638.000	86.092.000	125.018.000
Universiteit Leiden	105.000.000	180.000.000	172.500.000	165.000.000	157.500.000	150.000.000
Universiteit Maastricht	1.762.000	2.561.000	2.361.000	2.160.000	2.141.000	2.121.000
Erasmus Universiteit	7.400.000	7.600.000	7.500.000	7.400.000	7.300.000	7.300.000
Tilburg University	0	0	3.217.000	23.286.000	45.384.000	53.515.000
Wageningen University	3.061.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000
Technische Universiteit Delft	11.019.000	11.000.000	51.000.000	215.000.000	303.000.000	408.000.000
Technische Universiteit Eindhoven	95.000.000	87.500.000	178.500.000	219.600.000	282.700.000	319.600.000
Universiteit Twente	92.700.000	87.200.000	121.800.000	151.400.000	171.000.000	190.600.000
Open Universiteit Nederland	0	0	6.768.000	6.480.000	6.192.000	5.904.000
Totaal	809.885.000	1.021.375.000	1.298.726.000	1.521.731.000	1.793.243.000	2.008.058.000

Aan de hand van de continuïteitsparagraaf is de ontwikkeling in de langlopende leningen in kaart gebracht. Op basis van de grafiek zoals hiernaast opgenomen kan afgeleid worden dat er op de lange termijn nieuwe leningen zullen worden aangetrokken, dan wel bestaande leningen worden opgehoogd. Per eind 2022 bedragen de langlopende schulden € 810 miljoen. Het is de verwachting dat deze positie per eind 2027 oploopt tot € 2,0 miljard, een toename van 148%.

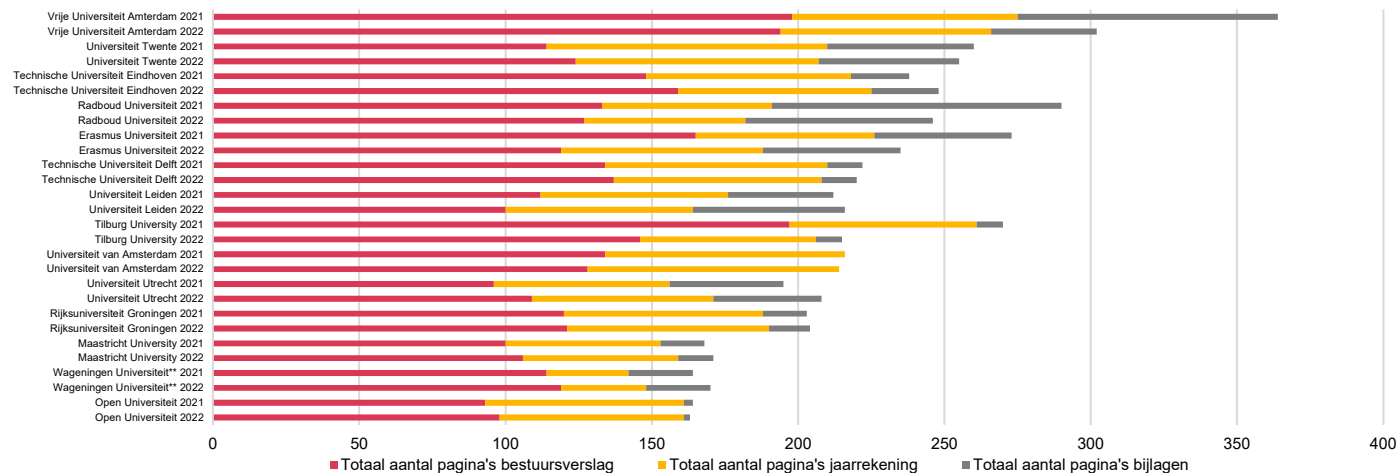
Bij de universiteiten is feitelijk beperkt sprake van langlopende schulden. De VU Amsterdam, Universiteit van Amsterdam en de Universiteit Leiden hebben samen 72% van het totaal aan geleende gelden op de balans staan.

Bron: gegevens in de balans (01.-balans-2018-2022) en de continuïteitsparagraaf (17.-continuïteitsparagraaf-2021-2027) zoals opgenomen in de financiële xbrl-overzichten van DUO.

* De gegevens van Universiteit Leiden zijn niet opgenomen in de benchmark omdat er gegevens ontbreken in de DUO xbrl bestanden.

4.8 Jaarverslagen nog omvangrijk, wel iets beknopter dan voorgaand jaar

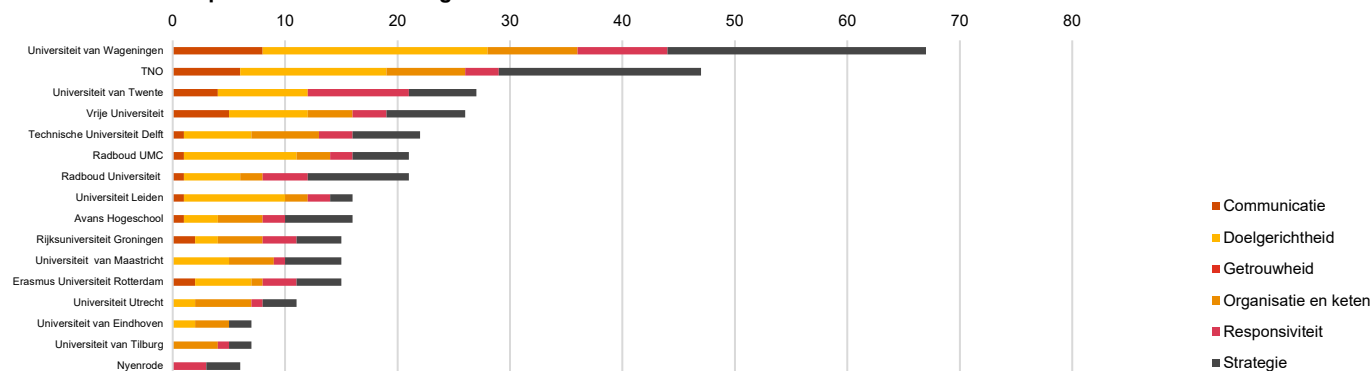
Opbouw van het jaarverslag en aantal pagina's*

* Volgorde gebaseerd op totaal aantal pagina's jaarverslag van hoogste aantal naar laagste.

** Jaarverslag Wageningen University & Research 2021

Overzicht scores transparante verantwoording 2022

Er wordt steeds meer verantwoording gevraagd in de jaarverslagen. Dit uit zich dan ook in de omvang van de jaarverslagen. Zoals afgeleid kan worden uit de tabel hiernaast bestaat het gemiddelde jaarverslag uit 219 pagina's (2022: 231 pagina's). Hierbij is het jaarverslag van Vrije Universiteit Amsterdam met 302 pagina's de koploper. Met iets meer dan de helft van de pagina's (163) wordt er door Open Universiteit Nederland verantwoording afgelegd.

Naast het verschil in omvang van de verantwoording valt ook de samenstelling van het jaarverslag op. Zo wordt er door Universiteit van Amsterdam geen gebruik gemaakt van bijlagen terwijl Radboud Universiteit Nijmegen 64 pagina's bijlagen heeft opgenomen in het jaarverslag.

Een belangrijke vraag die aan de hand van de hiernaast opgenomen analyse gesteld kan worden is of een toename in de omvang van de verslaglegging ook zorgt voor een toename in de kwaliteit van de verantwoording.

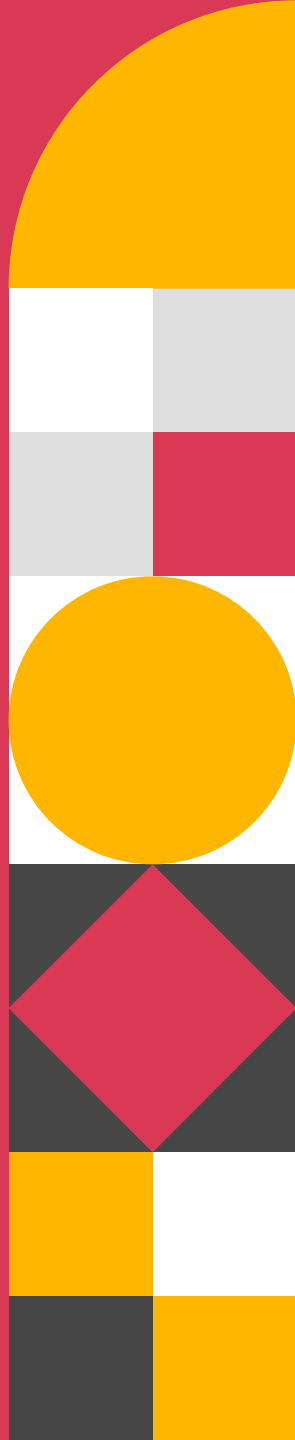
Merk op dat de Universiteit van Amsterdam niet benoemd is in het overzicht van scores transparante verantwoording. Door een technische storing is het niet mogelijk om deze gegevens op te halen.

Bron: Jaarverslagen van de onderwijsinstellingen over boekjaar 2022

Bron: <https://www.transparantiebenchmark.nl/scores#/survey/16/sector/47>

5

Verantwoording over risico's vanuit de jaarrekeningen 2022

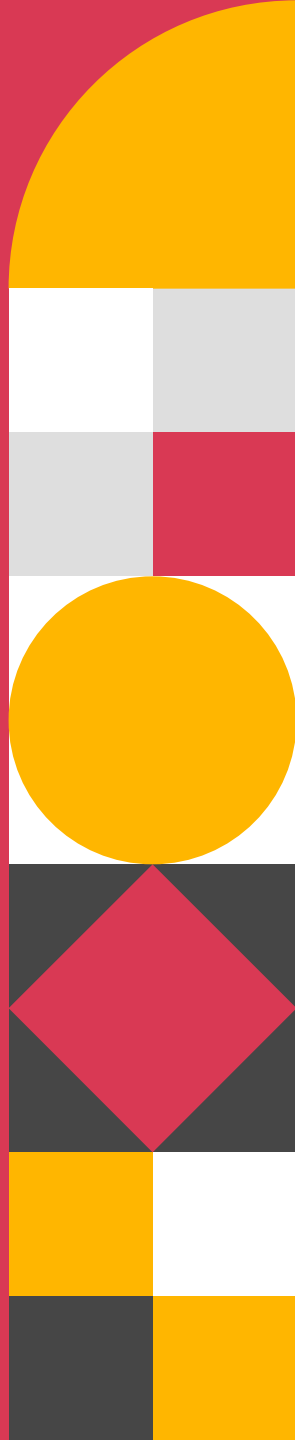
5.1b Overzicht risico's per universiteit

In onderstaande tabel zijn alle risico's opgenomen die door de universiteiten worden benoemd in de risicoparagraaf van het jaarverslag 2022

Universiteiten	Universiteit Utrecht	Universiteit van Amsterdam	Vrije Universiteit Amsterdam	Rijksuniversiteit Groningen	Radboud Universiteit	Universiteit Leiden	Universiteit Maastricht	Erasmus Universiteit	Tilburg University	Wageningen University	Technische Universiteit Delft	Technische Universiteit Eindhoven	Universiteit Twente	Open Universiteit
Studiesucces/langstudeerders							X							
Cybersecurity en datalekken	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
(Toereikendheid) bekostiging onderwijs	X	X	X	X		X			X		X	X	X	X
Onderzoeksfinanciering	X	X		X		X				X	X	X	X	X
Studentenaantallen / demografische ontwikkeling	X	X		X	X			X	X		X	X	X	X
(Beperking) internationale studenten	X	X			X			X	X	X		X	X	
Treasury, financiële ratio's en liquiditeit		X				X						X		X
Digitalisering / AI			X		X			X	X	X		X		X
Digitale soevereiniteit		X					X						X	
Kennisveiligheid	X	X	X	X	X			X	X	X	X	X	X	X
Gebouweveiligheid				X										
Complexiteit vastgoedportefuille en flexibiliteit	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Personeelstekort: vergrijzing, omvang/beschikbaarheid	X	X	X	X	X			X		X	X	X	X	X
Kwaliteit personeel	X	X		X	X		X	X			X	X	X	
Sociale veiligheid	X	X	X	X	X				X	X	X	X	X	
Samenwerkingsverbanden		X						X	X			X	X	
Geopolitieke situatie					X				X	X		X	X	
Reputatie- en imagoschade	X		X	X				X			X	X	X	
Duurzaamheidsaspecten		X	X		X		X		X		X	X		
Diversiteit en inclusie		X	X		X								X	
Wetenschappelijke integriteit	X		X		X				X		X	X		
Cultuur (leiderschap/ondernemerschap)			X				X	X						
Studentenwelzijn			X				X		X		X			
Kwaliteit van onderwijs en onderzoek	X		X						X				X	X
Toekomstbestendigheid			X					X	X				X	
Werkdruk/welzijn/ziekteverzuim personeel	X	X	X				X	X	X		X		X	
Privacy en AVG	X	X	X						X	X		X	X	
Kwaliteit bedrijfsvoering	X		X				X	X	X				X	
Concurrentie(positie)					X			X					X	
Compliance: vodoen aan wet- en regelgeving		X	X			X	X		X	X	X	X	X	
Fraudebeheersing			X					X		X				
Fiscale beheersing						X				X				
Crisismanagement				X										
Inflatie, rente, bouwkosten en energieprijzen	X	X	X	X		X		X	X	X				
Implementatiekracht instellingsplan		X												X
Instellingsaccreditatie				X										
Vermenging publieke en private geldstromen						X								

6

ESG-verantwoording

6.1 Vrije Universiteit Amsterdam beste Nederlandse Universiteit in THE en SustainaBul-ranking. Wageningen University and research behoudt eerste plaats UI greenmetric ranking

De **Times Higher Education** scoort internationale universiteiten op de realisatie van de UN's Sustainable Development Goals. Net als vorig jaar is Western Sydney University de internationale koploper.

In 2023 zijn 1.705 internationale universiteiten gescoord (2021: 1.410). Technische Universiteit Delft is de hoogste binnenkomer in de ranking van 2023 en behaald meteen gezamenlijk met Wageningen University and research en de Vrije Universiteit Amsterdam de hoogste ranking van Nederland. Wageningen University and research is als enige Nederlandse universiteit gedaald in de ranking. De overige universiteiten laten een stabiel beeld zien of zijn niet opgenomen in de ranking van 2023.

2020	2021	2022	2023
-	201 - 300 - Wageningen University and research	65 - Wageningen University and research	101-200 Technische Universiteit Delft 101-200 - Wageningen University and research
39 - Vrije Universiteit Amsterdam	101-200 Vrije Universiteit Amsterdam	201-300 Vrije Universiteit Amsterdam	101-200 Vrije Universiteit Amsterdam
201-300 Radboud Universiteit	301-400 Radboud Universiteit	301-400 Radboud Universiteit	301-400 Radboud Universiteit
-	-	301-400 Universiteit Maastricht	301-400 Universiteit Maastricht
-	-	101-200 Rijksuniversiteit Groningen	
101-200 Tilburg University	301-400 Tilburg University	401-600 Tilburg University	
101-200 Universiteit van Amsterdam	-	-	

De SustainaBul-ranking is de Nederlandse ranking op het gebied van duurzaamheid voor hogescholen en universiteiten. Op de deelgebieden onderwijs, onderzoek, bedrijfsvoering en best practices wordt gescoord. Technische Universiteit Eindhoven Technische Universiteit Delft treden in 2023 toe tot de top 5 van Nederlandse universiteiten. Vrije Universiteit Amsterdam behoudt haar eerste plek (van de universiteiten). De Nederlandse top 5 van Nederlandse universiteiten is:

	onderwijs	onderzoek	bedrijfsvoering	best practices	Ranking 2023	ranking 2022
Vrije Universiteit Amsterdam	110/110	101,5/110	101,5/110	30/30	2	2
Universiteit van Amsterdam	107/110	106/110	94,75/110	30/30	3	4
Technische Universiteit Eindhoven	92/110	109/110	96/110	30/30	4	Niet in top 5
Wageningen University and research	91/110	110/110	100/110	30/30	6	3
Technische Universiteit Delft	74/110	98,75/110	96,5/110	30/30	8	Niet in top 5
Rijksuniversiteit Groningen				Niet in top 5	Niet in top 5	5
Radboud Universiteit				Niet in top 5		6

De UI Greenmetric ranking wordt uitgevoerd door de University of Indonesia. Hierbij wordt gescoord op onder andere waterverbruik, setting & infrastructure en inspanningen voor energy & climate change. De top 3 van Nederlandse universiteiten, met uitzondering van Wageningen University and research, dalen op de ranking ondanks dat hun total score is gestegen ten opzichte van voorgaand jaar.

	Ranking	Score
Wageningen University and research	1 (vorig jaar: 1)	9300
Rijksuniversiteit Groningen	4 (vorig jaar: 3)	9160
Universiteit Leiden	12 (vorig jaar: 7)	9025

6.2 Sustainable Development Goals als kapstok voor focus op duurzaamheidsverslaggeving

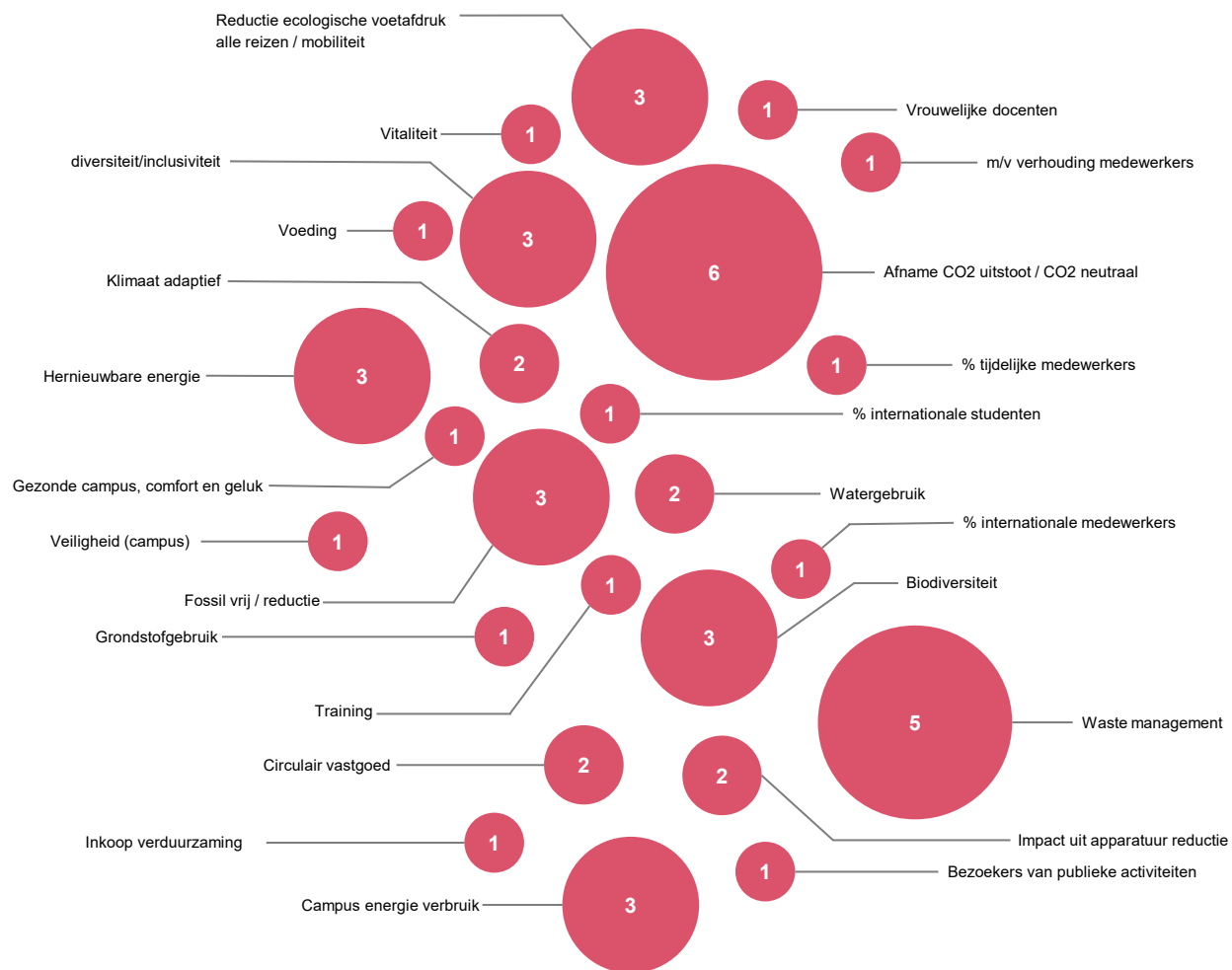
Duurzaamheidsverslaggeving is voor organisaties in de onderwijs en wetenschapsector geen wettelijke verplichting. De maatschappelijke aandacht voor duurzaamheid is groot. Gecombineerd met de intrinsieke motivatie en maatschappelijke functie van onderwijsinstellingen is duurzaamheidsverslaggeving niet meer weg te denken uit de jaarverslagen. Dit blijkt ook uit de jaarverslagen en informatie op de websites van de 14 doorgenomen universiteiten. De [Sustainable Developments Goals](#) (SDG's) worden veelal gebruikt als 'kapstok' om focus aan te brengen. De doelstellingen zijn het vertrekpunt om interne initiatieven te rubriceren. Hieronder zijn de SDG's opgenomen die wij in de jaarverslagen terug zagen komen. Sommige universiteiten noemen (bijna) alle SDGs om vervolgens enkele daarvan nadrukkelijker toe te lichten. 'Good health and well-being' is het meest genoemde SDG.

Wij hebben ons in het overzicht dan beperkt tot de in het jaarverslag aangebrachte focusgebieden. Zo noemen bijvoorbeeld de Universiteit Utrecht, de Vrije Universiteit Amsterdam en Iniversiteit Maastricht (bijna) alle SDGs. Dat universiteiten niet voorkomen in onderstaand overzicht betekent overigens niet dat zij de SDGs niet omarmt hebben. Wij hebben echter specifiek in het jaarverslag hier geen informatie over teruggelezen.

Het nemen van de SDG's als vertrekpunt om focus aan te brengen in de (duurzame) strategie is een logische. Interne en externe Initiatieven kunnen vervolgens gerubriceerd of 'gekoppeld' worden zodat duidelijk is hoe deze initiatieven bijdragen aan het realiseren van de strategische doelstellingen. De SDG's zijn echter geen normenkader dat gebruikt kan worden bij het extern verantwoord worden van duurzaamheidsinformatie. Daartoe geeft, bijvoorbeeld, de [Corporate Sustainability Reporting Directive](#) richtlijnen aan organisaties.

SDGs	1 NO POVERTY	2 ZERO HUNGER	3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING	4 QUALITY EDUCATION	5 GENDER EQUALITY	6 CLEAN WATER AND SANITATION	7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY	8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH	9 INDUSTRY INNOVATION AND INFRASTRUCTURE	10 REDUCED INEQUALITIES	11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES	12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION	13 CLIMATE ACTION	14 LIFE BELOW WATER	15 LIFE ON LAND	16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS	17 PARTNERSHIPS FOR THE GOALS	
Universiteit Utrecht			X			X						X	X		X			
Vrije Universiteit																	X	
Radboud Universiteit	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Universiteit Maastricht			X	X									X			X		
Tilburg University			X		X		X		X	X	X	X			X	X		
Wageningen Universiteit		X	X			X	X				X	X	X	X	X		X	
Technische Universiteit Eindhoven			X				X		X	X	X	X			X		X	

6.3 Duurzaamheidsverslaggeving universiteiten kan versterkt worden door op vrijwillige basis meer aansluiting te zoeken bij de uitgangspunten van de Corporate Sustainability Reporting Directive

De aandacht voor duurzaamheidsaspecten in de jaarverslagen van grote organisaties binnen de publieke sector is relatief beperkt (ten opzichte van private ondernemingen) dit doordat een directe verplichting ontbreekt. Dit blijkt uit ons in november 2023 gepubliceerde onderzoek naar [duurzaamheidsverslaggeving in de publieke sector](#).

De doorgenomen verslagen van universiteiten laten ten opzichte van voorgaand jaar een dubbel beeld zien. Net als over 2021 krijgt geen van de onderwijsinstellingen over 2022 zekerheid (assurance) bij de niet-financiële informatie. Tegelijkertijd zien we wel dat in de verslagen het thema duurzaamheid op meerdere, maar ook verschillende wijzen wordt weergegeven. In vrijwel alle verslagen zijn de SDG's van de Verenigde Naties leidend (zie voorgaande pagina).

Mede onder invloed van de [Corporate Sustainability Reporting Directive](#) (CSRD) wordt duurzaamheidsverslaggeving meer en meer opgebouwd langs de lijnen Environmental, Social en Governance. Universiteiten hebben veelal een strategie voor Environmental geformuleerd. Social krijgt via de toelichtingen van personeelsbeleid en personele kengetallen nadere invulling. Deze toelichtingen zijn echter een klein deel van de uitgebreide toelichtingsvereisten die zijn opgenomen in de ESRS-standaard S1 'Eigen werknemers'.

De ontwikkeling dat delen worden toegelicht van een domein zien we ook bij het domein Governance. Toelichtingen worden opgenomen over accreditatie-uitkomsten, het verslag van de raad van toezicht is opgenomen en externe kwaliteitsprestaties worden toegelicht.

We zien dat Radboud Universiteit een materialiteitsanalyse heeft opgenomen. In geen enkel jaarverslag is echter de onder de CSRD verplichte zogenoemde dubbele materialiteitsanalyse opgenomen.

Een zestal universiteiten heeft concrete KPI's opgenomen. De door hen genoemde KPI's hebben we hiernaast weergegeven.

7

Fiscale en juridische inkijk vanuit de jaarrekeningen 2022

7.1 Bijna een kwart van de universiteiten geeft een inkijkje in de fiscale beheersing

Bevindingen

Wij hebben dit jaar wederom gekeken naar de aandacht voor het thema fiscale beheersing in de jaarverslaggeving. Wij constateren dat bijna een kwart van de universiteiten een toelichting geeft op de beheersing van fiscale processen. Een beperkte stijging ten opzichte van vorig jaar. Meer specifiek wordt bij die universiteiten een toelichting gegeven op de ontwikkeling van een Tax Control Framework en een risicomatrix. Daarnaast wordt in enkele jaarverslagen aangegeven dat een convenant in het kader van Horizontaal Toezicht met de Belastingdienst is (of zal worden) verlengd/gesloten.

Hoewel dit jaar meer aandacht is voor fiscale beheersing dan voorheen is de aandacht over de breedte nog steeds beperkt. Fiscale beheersing is naar onze mening een relevant onderwerp voor stakeholders en wij zien in de praktijk dat universiteiten zich steeds verder ontwikkelen op dit gebied. Wij roepen daarom op om in de jaarverslaggeving van volgend jaar expliciet in te gaan op de volgende vragen:

- Welke fiscale strategie hanteert de universiteit en waar is deze fiscale strategie gepubliceerd?
- Op welke wijze is de fiscale risicobeheersing ingericht en wat doet de universiteit om fiscale kansen te benutten en risico's zoveel mogelijk te beperken?
- Hoe is de relatie met de Belastingdienst en is er een convenant horizontaal toezicht?

Tax Control Framework: In welke fase staat uw organisatie?

Een Tax Control Framework (TCF) is goed samen te vatten in drie belangrijke pijlers: (1) een fiscale strategie, (2) inzicht in fiscale risico's en (3) hoe de organisatie deze risico's beheerst via monitoring en testing. Bij de ontwikkeling van een TCF is het van belang om minimaal aandacht te besteden aan deze onderwerpen. Dit geldt niet alleen in de relatie met de Belastingdienst, maar ook in relatie tot andere stakeholders.

Een TCF is geen statisch document. Gedurende de ontwikkeling van een TCF kan het 'volwassenheidsniveau' wijzigen en daarnaast kunnen interne en externe ontwikkelingen aanleiding geven tot een herijking van het TCF.

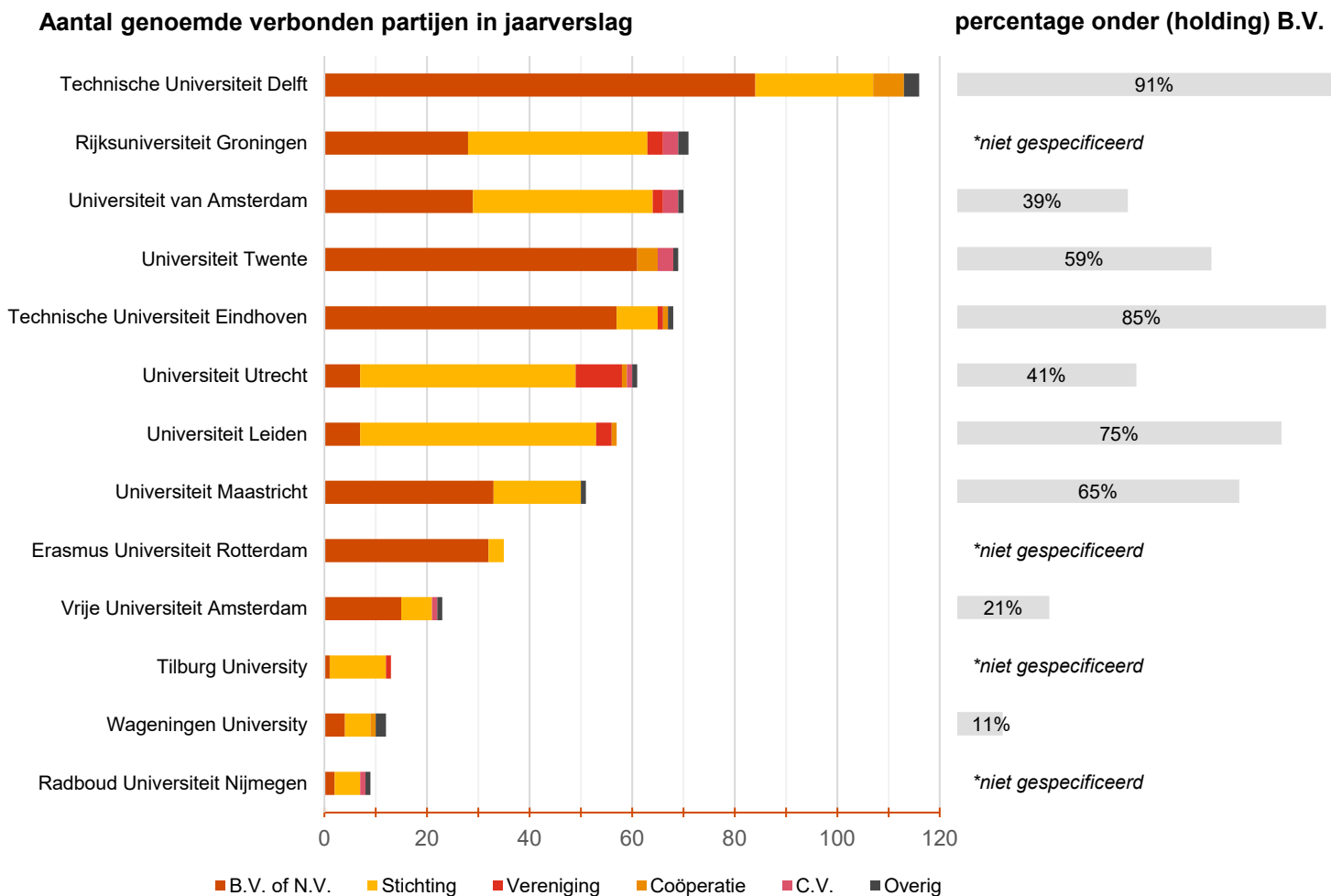
Qua volwassenheidsniveau onderkennen wij grofweg de volgende vier fasen van een 'TCF in ontwikkeling':

1. Informeel TCF
2. TCF gedocumenteerd
3. TCF in uitvoering (ad hoc); en,
4. Aantoonbaar in control.

Wij dagen organisaties graag uit om na te gaan in welke fase zij zich bevinden en om na te gaan welke vervolgstappen nodig zijn om door te ontwikkelen naar de volgende fase.

7.2 Het aantal verbonden partijen per universiteit loopt sterk uiteen

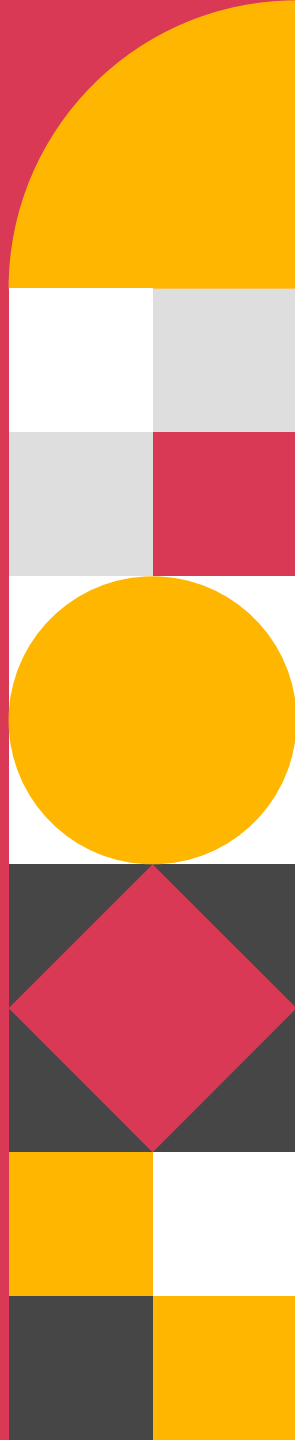
In juni 2023 publiceerde de Inspectie van het Onderwijs het rapport 'Verwarring in Veelvoud'. Ze constateert dat veel instellingen voor hoger onderwijs een complexe juridische organisatie hebben. Dit heeft impact op de effectiviteit van bestuur en toezicht en de rechtspositie van studenten. Daarom hebben we dit jaar geanalyseerd hoeveel verbonden partijen in de jaarverslaggeving van universiteiten worden genoemd.

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Hiernaast is het aantal verbonden partijen per universiteit weergegeven, ongeacht of deze geconsolideerd zijn in de jaarrekening en of de universiteit hierover beslissende zeggenschap kan uitoefenen. Het aantal loopt sterk uiteen van 9 (Radboud Universiteit Nijmegen) tot 116 (TU Delft). Meestal gaat het om stichtingen en besloten vennootschappen, hoewel ook andere rechtsvormen worden gekozen. Vaak wordt in het jaarverslag expliciet vermeld welke verbonden partijen onder een of meerdere besloten vennootschappen zijn gepositioneerd.

Er zijn veel verschillen in het aantal genoemde verbonden partijen per universiteit en de manier waarop hierover gerapporteerd. Onder meer de mate aan academisch ondernemerschap, risicoafwegingen en fiscale overwegingen kunnen bepalend zijn voor de complexiteit van de juridische organisatie. We raden aan om voor elke verbonden partij de positionering doorlopend in beeld te brengen en te evalueren (juridische compliance).

8

Bronvermelding en bijlagen

Bronvermelding

Paragraaf	bronvermelding
1.1	'Beste studies' editie 2023, het jaarlijkse onderzoek van Elsevier Weekblad en onderzoeksinstituut ResearchNed naar de kwaliteit van opleidingen in het hoger onderwijs.
1.2	THES, QS, ARWU en CTWS rankings
2.1	Het aantal ingeschreven studenten van 2022 e.v. is op basis van de gegevens in de continuïteitsparagraaf (17.-continuïteitsparagraaf-2021-2027) zoals opgenomen in de financiële xbrl-overzichten van DUO. De verwachte groei studenten aantallen OCW zijn onttrokken aan de referentieraming OCW 2023
2.2	Gegevens in de continuïteitsparagraaf (17.-continuïteitsparagraaf-2021-2027) zoals opgenomen in de financiële xbrl-overzichten van DUO.
2.3	Aantal internationale studenten per 1 oktober 2022 (https://www.universiteitenvannederland.nl)
2.4	Kengetallen universiteit onderzoek (KUOZ) (Universiteiten van Nederland), gepubliceerd door het Rathenau Instituut WOPI (Universiteiten van Nederland), peildatum 31 december. Personeelsgegevens per peildatum 31 december. Jaarlijkse update; Laatst bijgewerkt: Juli 2023
3.1	WOPI (Universiteiten van Nederland), peildatum 31 december. Personeelsgegevens per peildatum 31 december exclusief de sector Gezondheid. Jaarlijkse update; Laatst bijgewerkt juli 2023
3.2	Gegevens in de staat van baten en lasten (02.-staat-van-baten-en-lasten-2018-2022) en de continuïteitsparagraaf (17.-continuïteitsparagraaf-2021-2027) zoals opgenomen in de financiële xbrl-overzichten van DUO.
3.3	Gegevens uit de lasten uit hoofde van personeelsbeloningen (35.-lasten-uit-hoofde-vanpersoneelsbeloningen- 2018-2022) zoals opgenomen in de financiële xbrl-overzichten van DUO.
3.4	Gegevens uit de voorzieningen (09.-voorzieningen-2018-2022) en de staat van baten en lasten (02.-staat-van-baten-en-lasten-2018-2022) zoals opgenomen in de financiële xbrl-overzichten van DUO. Bron: WOPI (Universiteiten van Nederland), peildatum 31 december Personeelsgegevens per peildatum 31 december. Jaarlijkse update; Laatst bijgewerkt: september 2022.
4.1	Gegevens in de staat van baten en lasten (02.-staat-van-baten-en-lasten-2018-2022) en de continuïteitsparagraaf (17.-continuïteitsparagraaf-2021-2027) zoals opgenomen in de financiële xbrl-overzichten van DUO.
4.2	Gegevens in de staat van baten en lasten (02.-staat-van-baten-en-lasten-2018-2022) en de continuïteitsparagraaf (17.-continuïteitsparagraaf-2021-2027) zoals opgenomen in de financiële xbrl-overzichten van DUO.
4.3	Financiële kengetallen (16.-financiële-kengetallen-per-bestuur-2018-2022) en balans (01.-balans-2018-2022) zoals opgenomen in de financiële xbrl-overzichten van DUO.
4.4	Financiële kengetallen (16.-financiële-kengetallen-per-bestuur-2018-2022) zoals opgenomen in de financiële xbrl-overzichten van DUO.
4.5	Financiële kengetallen (16.-financiële-kengetallen-per-bestuur-2018-2022) zoals opgenomen in de financiële xbrl-overzichten van DUO.
4.6	Balans (01.-balans-2018-2022) zoals opgenomen in de financiële xbrl-overzichten van DUO.
4.7	Gegevens in de balans (01.-balans-2018-2022) en de continuïteitsparagraaf (17.-continuïteitsparagraaf-2021-2027) zoals opgenomen in de financiële xbrl-overzichten van Duo
4.8	Jaarverslagen van de onderwijsinstellingen over boekjaar 2022. Bron: https://www.transparantiebenchmark.nl/scores#/survey/14/sector/47

Bijlage 1 – Methodologie internationale rankings

Times Higher Education Supplement (THES)

- Teaching: Teaching reputation, Staff-to-student ratio, Doctorate-to-bachelor's ratio, Doctorates-awarded-to-academic-staff ratio, Institutional income (29,5%)
- Research: productivity, income and reputation (29%)
- Research quality: Citation impact, Research strength, Research excellence, Research influence: (30%)
- International outlook: % of international staff, students and collaboration (7,5%)
- Industry: Industry income and patents (4%)

Quacquarelli Symonds (QS)

- Academic reputation
- Employer reputation
- Faculty/student ratio
- Citations per faculty
- International faculty ratio
- International student ratio
- International research network
- Employment outcomes
- Sustainability

Academic Ranking of World Universities (ARWU)

- Nobelprijswinnaars en Field medal-winnaars onder alumni (10%)
- Nobelprijswinnaars en Field medal-winnaars onder staf (20%)
- Meest geciteerde onderzoekers (20%)
- Onderzoek gepubliceerd in Nature en Science (20%)
- Papers indexed in Science Citation Index-expanded and Social Science Citation Index PUB (20%)
- Per capita academic performance of an institution (10%)

Bijzonderheden: vanaf nummer 101 wordt de totale score niet meer weergegeven. De plaats op de ranglijst wordt in clusters van 50 tot 100 universiteiten weergegeven.

CWTS Leiden Ranking

Aantal publicaties en waardering van publicaties in de Web of Science-database

Multirank

- Teaching and learning: bachelor rendement en tijdig afstuderen in de MSc-fase;
- Research: citation rate en genormaliseerde aantallen research publicaties;
- Knowledge transfer: co-publicaties met andere industriepartners en genormaliseerde aantallen patenten die zijn toegekend;
- International orientation: studenten mobiliteit en internationale 'joint' publicaties;
- Regional engagement: Bachelor studenten die in de regio werkzaam zijn na de studie en regionale joint publicaties.

Bijlage 2 – Internationale rankings: THES en QS; Nederlandse universiteiten scoren op de QS ranking overwegend beter dan afgelopen jaar. Bij THES zijn de scores wisselend ten opzichte van eerdere jaren

Naam	THES					
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Universiteit Utrecht	74	75	75	69	66	-
Universiteit van Amsterdam	62	62	66	65	60	61
Vrije Universiteit	166	138	116	115	121	125
Rijksuniversiteit Groningen	79	73	80	80	75	79
Radboud Universiteit Nijmegen	123	128	136	132	139	140
Universiteit Leiden	68	67	70	71	77	77
Maastricht University	128	127	121	127	145	138
Erasmus Universiteit Rotterdam	70	69	72	72	80	99
Tilburg University	201-250	201-250	201-250	201-250	251-300	201-250
Technische Universiteit Delft	58	67	78	75	70	48
Technische Universiteit Eindhoven	167	186	187	201-250	201-250	168
Universiteit Twente	184	201-250	201-250	201-250	251-300	184
Wageningen University & Research	59	59	62	53	59	64

Naam	QS					
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Universiteit Utrecht	124	120	121	110	112	107
Universiteit van Amsterdam	57	64	61	55	58	53
Vrije Universiteit	231	219	236	209	214	207
Rijksuniversiteit Groningen	120	114	128	128	145	139
Radboud Universiteit Nijmegen	204	217	214	220	232	222
Universiteit Leiden	122	118	128	112	131	126
Maastricht University	211	239	234	233	278	256
Erasmus Universiteit Rotterdam	179	183	197	179	208	176
Tilburg University	319	371	368	356	398	371
Technische Universiteit Delft	52	50	57	57	61	47
Technische Universiteit Eindhoven	99	102	120	125	138	124
Universiteit Twente	172	186	197	189	212	210
Wageningen University & Research	125	125	115	123	124	151

Bijlage 3 – Rankings international: ARWU en CWTS Leiden; Nederlandse universiteiten scoren – overall – lager dan in eerdere jaren

ARWU						
Naam	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Universiteit Utrecht	51	49	52	50	54	52
Universiteit van Amsterdam	101-150	101-150	101-150	101-150	101-150	101-150
Vrije Universiteit	101-150	101-150	101-150	101-150	151-200	151-200
Rijksuniversiteit Groningen	66	65	69	64	66	76
Radboud Universiteit Nijmegen	101-150	101-150	101-150	101-150	101-150	101-150
Universiteit Leiden	74	82	80	83	101-150	101-150
Maastricht University	201-300	201-300	201-300	201-300	201-300	201-300
Erasmus Universiteit Rotterdam	79	68	80	101-150	87	88
Tilburg University	501-600	501-600	601-700	601-700	601-700	701-800
Technische Universiteit Delft	151-200	151-200	151-200	151-200	151-200	151-200
Technische Universiteit Eindhoven	301-400	301-400	401-500	301-400	301-400	401-500
Universiteit Twente	501-600	401-500	401-500	601-700	401-500	401-500
Wageningen University & Research	101-150	151-200	151-200	101-150	151-200	151-200

CWTS						
Naam	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Universiteit Utrecht	59	72	77	79	80	82
Universiteit van Amsterdam	67	79	82	81	90	95
Vrije Universiteit	102	114	128	147	169	192
Rijksuniversiteit Groningen	133	95	102	105	111	112
Radboud Universiteit Nijmegen	108	125	130	138	149	169
Universiteit Leiden	88	135	141	148	146	155
Maastricht University	135	243	249	269	265	267
Erasmus Universiteit Rotterdam	73	121	131	145	151	154
Tilburg University	264	891	930	952	961	1017
Technische Universiteit Delft	83	198	194	185	183	188
Technische Universiteit Eindhoven	130	385	396	413	418	441
Universiteit Twente	179	427	441	461	479	489
Wageningen University & Research	82	210	228	248	245	256

Contact

Robert Loesberg
Partner, Assurance

M: +31 6 53 65 05 98
@: robert.loesberg@pwc.com

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V

Robin Cox
Senior Manager, Assurance

M: +31 6 51 56 95 91
@: robin.cox@pwc.com

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.

Rick van Bergenhenegouwen
Director, Tax

M: +31 6 53 96 30 85
@: rick.van.bergenhenegouwen@pwc.com

PricewaterhouseCoopers
Belastingadviseurs N.V.

Leon Streefkerk
Partner, Assurance

M: +31 6 12 78 03 03
@: leon.streefkerk@pwc.com

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.

Stan van Kemenade
Manager, Assurance

M: +31 6 22 46 79 97
@: stan.van.kemenade@pwc.com

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.

[pwc.com](https://www.pwc.com)

